

A – Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toiminta vuonna 2008

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti Marc Jaeger

Useiden vuonna 2007 tapahtuneiden sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jäsenten osittaisesta vaihtumisesta että uusien jäsenvaltioiden liittymisestä johtuneiden muutosten jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpano on ollut vakiintuneempi vuonna 2008. Tänä vuonna kuitenkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomarina lähes 13 vuotta toiminut John D. Cooke jätti tehtävänsä ja hänen tilalleen tuli Kevin O'Higgins.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimintatavoissa ja tuloksissa on sitä vastoin tapahtunut huomattavia muutoksia.

Oikeusriitojen jatkuvan lisääntymisen ja vastaavasti tuomioistuinkäsittelyä odottavien asioiden ruuhkan vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on uudistanut työskentelytapojaan, organisaatiotaan ja toimintaansa. Asiakirjojen hallinnan sekä päätösten valmistelu- ja laadintaprosessin eri vaiheet ovat olleet syvällisen analyysin kohteena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehokkuuden parantamiseksi, kuitenkin niin, että on pidetty huolta siitä, ettei tehtyjen päätösten laatu vaarannu. On myös kehitetty joukko tilastollisia ja hallinnollisia työkaluja. Lisäksi työjärjestystä on muutettu, jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi mahdollista ratkaista teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat kanheet ilman suullista käsittelyä silloin kun kukaan asianosaisista ei esitä pyyntöä, jossa yksilöidään syyt siihen, miksi se haluaa tulla kuulluksi.

Kaikki toteutetut toimenpiteet ja yleisesti ottaen jatkuva pyrkimys tehokkuuteen ovat mahdollistaneet tuloksiin pääsemisen yhteisöjen tuomioistuimen jäsenten ja henkilöstön tekemän huomattavan työn avulla. Näin ollen 605 asiaa on voitu saattaa päätökseen kulu-neen vuoden aikana, mikä merkitsee 52 prosentin lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna, kun taas vuonna 2008 pidettyjen suullisten käsittelyjen määrä on kaksinkertaistunut (341 verrattuna 172:een vuonna 2007). Oikeudenkäyntien keskimääräinen kesto on lyhen-tynyt huomattavasti (24,5 kuukautta verrattuna 27,7 kuukauteen vuonna 2007), vaikka kehitystä onkin vielä saatava aikaan.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on jatkettava ponnistelujaan tähän suuntaan vuoden 2009 kuluessa ja se aikoo saada enemmän hyötyä tehtyjen uudistusten täysimää-räisestä käyttöönotosta. Vaikka vuosi on ollut poikkeuksellinen ratkaistujen asioiden osalta, se on ollut sitä myös vireille pantujen asioiden osalta (432 vuonna 2006, 522 vuonna 2007 ja 629 vuonna 2008). Vireillä olevien asioiden määrä on hieman kasvanut (1 178 ver-rattuna 1 154:ään vuonna 2007). Tämä sisältää kehityksessä olevan riskin oikeudenkäyn-tien keston pidentymisestä. Kun otetaan huomioon oikeudenkäyntiasioiden systeeminen kehitys, on syvennettävä erityisesti rakenteellisia menettelytapoja ja keinoja koskevaa har-kintaa, jonka avulla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi edelleen varmistaa asioi-den laadukkaan käsittelyn kaikkien hyödyksi lyhentäen samalla oikeudenkäyntien kes-toa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetut asiat osoittavat edel-leen tänä vuonna esitettyjen oikeudellisten kysymysten samoin kuin käsiteltyjen asioiden

jatkuvasti lisääntyvää moninaisuutta (kilpailu, valtiontuet, ympäristö, aluepolitiikka, kaupapoliitiikka, yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, toimielimiä koskeva oikeus, teollis- ja tekijänoikeudet, julkiset hankinnat jne.). Vaikuttaa myös siltä, että jo viime vuonna todettu suuntaus välitoimien lisääntymiseen on vähintään vahvistunut vuonna 2008 tehdyn 58 välitoimihakemuksen ja 57 ratkaistun välitoimihakemuksen myötä. Seuraavilla sivuilla esitetään lyhyesti oikeuskäytännön pääasialliset suuntaukset. Lainmukaisuutta koskevat oikeudenkäyntiasiat (I), vahingonkorvausasiat (II), muutoksenhaut (III) ja välitoimihakemukset (IV) käsitellään peräkkäin.

I. Lainmukaisuutta koskevat oikeudenkäyntiasiat

EY 230 artiklan nojalla nostettujen kanteiden tutkittavaksi ottaminen

1. Säädöksen antaja

EY 230 artiklassa määrätään, että yhteisöjen tuomioistuimet tutkivat Euroopan parlamentin ja neuvoston yhdessä antamien säädösten sekä neuvoston, komission ja Euroopan keskuspankin (EKP) säädösten laillisuuden, samoin kuin Euroopan parlamentin sellaisten säädösten laillisuuden, joiden tarkoituksena on tuottaa oikeusvaikutuksia suhteessa kolmansiin osapuoliin. Yhteisön virastoja ei siten ole muodollisesti mainittu niiden päätöksentekijöiden joukossa, joiden toimet voivat olla kumoamiskanteen kohteena yhteisöjen tuomioistuimissa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on käsitellyt näiden elinten asianosaiskelpoisuutta koskevaa tärkeää kysymystä asiassa *Sogelma vastaan EAR* (T-411/06, tuomio 8.10.2008, ei vielä julkaistu), jossa oli kysymys Euroopan jälleenrakennusviraston (jäljempänä EAR) yhteisön toimintaohjelman mukaisesti tekemiin julkisia hankintoja koskeviin päätöksiin kohdistuvasta kumoamisvaatimuksesta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että se seikka, että EAR ei sisälly niiden toimielinten joukkoon, jotka on lueteltu EY 230 artiklassa, ja se, että asetuksessa, jolla kyseinen virasto on perustettu, ei säädetä, että yhteisöjen tuomioistuimet ovat toimivaltaisia ratkaisemaan kumoamiskanteet, jotka kohdistuvat muihin päätöksiin kuin niihin, jotka koskevat vaatimuksia saada tutustua asiakirjoihin, eivät ole esteenä sille, että se tutkii EY 230 artiklan nojalla kyseisen viraston toimien lainmukaisuuden.

Nojautuen yhteisöjen tuomioistuimen asiassa *Les Verts vastaan parlamentti*¹ 23.4.1986 antamaan tuomioon, jossa on annettu parlamentille asianosaiskelpoisuus, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin asetti yleisen periaatteen, jonka mukaan kaikkien yhteisön elinten sellaisten toimenpiteiden lainmukaisuus, joiden tarkoituksena on tuottaa oikeusvaikutuksia suhteessa kolmansiin, on voitava saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Näin ollen pelkästään se seikka, että komissio delegoi päätöksentekotoimivaltaa EAR:lle, ei voi saada katoamaan kannekelpoisen toimen luonnetta tämän nojalla tehdyissä päätöksissä oikeudellisen aukon syntymisen uhalla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti lopuksi, että EAR on oikeushenkilö ja että sillä on toimivalta panna itse täytäntöön ohjelmat, joilla

¹ Asia 294/83 (Kok., s. 1339).

yhteisön apu toteutetaan, ja että komissio ei ollut osallistunut päätöksentekoprosessiin. Riidanalaisen päätöksen tekijänä EAR voidaan siis haastaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen puolustamaan kyseistä päätöstä.

2. Toimenpiteet, jotka voivat olla kanteen kohteena

EY 230 artiklassa tarkoitettuja kumoamiskanteen kohteeksi kelpaavia toimia ovat ainoastaan sellaiset toimenpiteet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi.²

Asiassa *Italia vastaan komissio* (T-185/05, tuomio 20.11.2008, ei vielä julkaistu) Italian tasavalta vaati kumoamaan komission päätöksen, jonka mukaan avoimia johdon virkoja koskevat ilmoitukset julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä 1.1.2007 saakka saksaksi, englanniksi ja ranskaksi.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että sellainen toimielimen toimi, jossa ainoastaan esitetään toimielimen aikomus noudattaa tiettyä menettelytapaa tietyllä alueella, ei ole kannekelpoinen toimi. Koska asianomainen toimielin ei kuitenkaan voi poiketa palvelukseen ottamista koskevista sisäisistä säännöistä, joita se on päättänyt noudattaa ja jotka ovat osa oikeudellista kehystä, jota toimielimen pitää ehdottomasti kunnioittaa, kun se käyttää sillä olevaa harkintavaltaa, tällaisten sääntöjen on katsottava tuottavan sitovia oikeusvaikutuksia. Jäsenvaltion kaltainen etuoikeutettu kantaja voi näin ollen välittömästi riitauttaa näiden sääntöjen laillisuuden kumoamiskanteella, ilman että sen tarvitsee odottaa niiden soveltamista konkreettiseen tapaukseen. Todetessaan, että julkaisukieliä koskevassa päätöksessä on käytetty selviä ilmaisuja, jotka eivät ole kaksiselitteisiä, ja että siinä vahvistetaan lopullisella tavalla ja oikeudellisesti sitovasti jokin palvelukseenottamisen menettelyn näkökohdista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli, että kanne voidaan ottaa tutkittavaksi.

Asiassa *Internationaler Hilfsfonds vastaan komissio* (T-141/05, ei julkaistu, muutoksenhaku vireillä) 5.6.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi sellaiseen kirjeeseen kohdistuvan kumoamiskanteen yhteydessä, jossa ilmoitetaan kantajalle, ettei komissio aio asettaa tämän käytettäväksi muita asiakirjoja kuin ne, jotka on jo toimitettu aikaisemman päätöksen johdosta, että oikeuskäytännön³ mukaisesti Euroopan oikeusasiamiehen päätelmät, jotka koskevat kantajan kyseiseen päätökseen kohdistuvaa kantelua, eivät ole uusia seikkoja, jotka voivat erottaa riidanalaisen toimen kyseisestä päätöksestä. Se seikka, että oikeusasiamies on katsonut, että asianomainen toimielin on syylistynyt huonoon hallintoon, ei tee mahdolliseksi kyseisen johtopäätöksen saattamista kyseenalaiseksi. Tällainen päättely merkitsi nimittäin sen hyväksymistä, että kantaja, joka ei ole nostanut asetetussa määräajassa kumoamiskannetta alkuperäistä päätöstä vastaan, voisi onnistua kiertämään kyseiset määräajat pelkästään vetoamalla oikeusasiamieheen, mikäli kuin viimeksi mainittu toteaisi, että on syyllistytty huonoon hallintoon.

² Asia 60/81, IBM v. komissio, tuomio 11.11.1981 (Kok., s. 2639, 9 kohta).

³ Asia T-372/02, Internationaler Hilfsfonds v. komissio, tuomio 15.10.2003 (Kok., s. II-4389, 40 kohta).

3. Asiavaltuus

a) Päätöksen koskeminen kantajaa erikseen

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, jotta päätöksen voidaan katsoa koskevan erikseen muita luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä kuin niitä, joille se on osoitettu, sen on vaikutettava niiden oikeudelliseen asemaan niille tunnusomaisten erityispiirteiden tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erottuvat kaikista muista ja voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin se, jolle päätös on osoitettu.⁴

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti tältä osin täsmennyksiä asiassa *Região autónoma dos Açores vastaan neuvosto* (T-37/04, ei julkaistu, muutoksenhaku vireillä) 1.7.2008 antamassaan tuomiossa valtion sisäisten yksiköiden asiavaltuuteen. Kantaja väitti, että asetus (EY) N:o 1954/2003⁵ koski sitä erikseen yhtäältä sen vuoksi, että se nautti unionin syrjäisenä yksikkönä erityistä muun muassa ympäristöä koskevaa ja taloudellista suojaa EY 299 artiklan 2 kohdan nojalla, jota riidanalaisella asetuksella rikottiin, ja toisaalta sen vuoksi, että kyseinen asetus vaikuttaisi sen lainsäädäntö- ja toimeenpanovaltaan kalastusasioissa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti aluksi, että yleinen intressi siihen, että alue voi saada aikaan alueensa vaurautta koskevia myönteisiä tuloksia, ei voi yksinään riittää siihen, että asetuksen voitaisiin katsoa koskevan sitä EY 230 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla. Oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että perustamissopimuksella perustetussa järjestelmässä varataan jäsenvaltioille, ei alueellisille viranomaisille, oikeus puolustaa yleistä etua alueillaan. Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että vaikka oletettaisiin, että EY 299 artiklan 2 kohtaa ei voitaisi tulkita ainoastaan siten, että siinä sallitaan neuvoston toteuttaa erityisiä poikkeustoimenpiteitä syrjäisimmillä alueilla, vaan myös siten, että siinä kielletään sitä toteuttamasta toimenpiteitä, jotka pahentaisivat kyseisten alueiden kärsimiä haittoja, tämän artiklan mukainen suoja ei riittäisi antamaan sille asiavaltuutta asiassa *Nederlandse Antillen vastaan neuvosto* (C-452/98, Kok., s. I-8973) 22.11.2001 annetun tuomion mukaisesti. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti lisäksi, että kantaja ei joka tapauksessa ollut esittänyt argumentteja, joiden perusteella voitaisiin katsoa, että riidanalaisilla säännöksillä on haitallisia vaikutuksia kalakantojen ja meriympäristön suhteen Azoreilla ja näin ollen kalastusalan selviytymiseen kyseisellä alueella.

Lisäksi vastauksena kantajan argumenttiin, joka koskee sen toimivaltuuksien suojelua, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että vaikka yhteisöjen tuomioistuimet ovatkin hyväksyneet alueellisten viranomaisten oikeuden nostaa kanne yhteisön toimista, jotka joko estävät niitä toteuttamasta toimia, joita ne voisivat laillisesti toteuttaa yhteisön toimenpiteen puuttuessa, tai jotka velvoittavat niitä peruuttamaan kyseiset toimet ja ryh-

⁴ Asia 25/62, Plaumann v. komissio, tuomio 15.7.1963 (Kok., s. 197 ja 223).

⁵ Tiettyjä yhteisön kalastusalueita ja kalavaroja koskevan pyyntiponnistuksen hallinnoinnista, asetuksen (ETY) N:o 2847/93 muuttamisesta sekä asetusten (EY) N:o 685/95 ja (EY) N:o 2027/95 kumoamisesta 4.11.2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1954/2003 (EUVL L 289, s. 1).

tymään tiettyihin toimiin⁶, esillä olevassa asiassa riidanalaisen asetuksen riidanalaiset säännökset eivät kohdistu kantajan antamiin säädöksiin ja määräyksiin eikä niiden laillisuutta saateta mitenkään kyseenalaiseksi tai siihen vaikuteta.

Lopuksi tarkastellessaan argumenttia, joka perustui siihen, että Århusin yleissopimuksen mukaan yleissopimuksen sopimuspuolten on valvottava, että yleisö voi osallistua menettelyihin viranomaisten sellaisten toimien riitauttamiseksi, jotka ovat kansallisen ympäristölainsäädännön vastaisia, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että yhteisön lainsäätäjän on antanut asetuksen (EY) N:o 1367/2006⁷ helpottaakseen ympäristöasioiden saattamista yhteisöjen tuomioistuinten käsiteltäväksi. Kyseisen asetuksen IV osastossa säädetään menettelystä, jonka jälkeen tietyt valtioista riippumattomat järjestöt voivat nostaa kumoamiskanteen yhteisöjen tuomioistuimissa EY 230 artiklan mukaisesti. Koska kyseisen IV osaston mukaiset edellytykset eivät kuitenkaan ilmeisesti täyty käsiteltävänä olleessa asiassa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä ei ole asettua lainsäätäjän sijaan ja katsoa Århusin yleissopimukseen nojautumalla, että kanne, joka ei täytä EY 230 artiklassa määrättyjä edellytyksiä, voidaan ottaa tutkittavaksi.

Asiassa *Denka International vastaan komissio* (T-30/07, määräys 27.6.2008, ei julkaistu) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että se, että tietty henkilö osallistuu menettelyyn, joka johtaa yhteisön toimen antamiseen, on kyseisen toimen osalta tämän henkilön yksilöivä seikka vain silloin, kun yhteisön lainsäädännössä myönnetään hänelle tiettyjä menettelyllisiä takeita. Koska yleisesti sovellettavien toimien valmistelumenettely ja niiden luonne eivät edellytä kyseessä olevien henkilöiden osallistumista ja koska niiden poliittisten tahojen, jotka antavat nämä toimet, oletetaan edustavan näiden henkilöiden etuja, olisi EY 230 artiklan sanamuodon ja tarkoituksen vastaista antaa jokaiselle yksityiselle oikeussubjektille, joka on osallistunut lainsäädäntötoimen valmisteluun, oikeus nostaa kanne tästä toimesta. Riidanalaisessa direktiivissä ja direktiivissä, johon kantaja nojautui, ei kuitenkaan säädetä aktiiviaineiden tuottaja- tai jakeluyrityksiä koskevista menettelyllisistä takeista. Lisäksi kantaja tähdensi, että se oli rekisteröidyn tavaramerkin haltija kyseisen aktiiviaineen osalta, jonka käyttöön riidanalainen direktiivi vaikutti, mikä sen mukaan yksilöi sen suhteessa kaikkiin muihin henkilöihin yhteisöjen tuomioistuimen asiassa *Codorníu vastaan neuvosto*⁸ 18.5.1994 antaman tuomion mukaisesti. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti kuitenkin, että tämän tavaramerkkiin liittyvän oikeudellisen suojan perusteella kantaja ei voi erottua kaikista muista valmistajista ja jakelijoista, jotka voivat yhtä lailla vedota edukseen tavaramerkin olemassaoloon. Direktiivin tavoitteena ei ole varata määrättyä teollis- tai tekijänoikeutta tietyille toimijoille, joten sen mahdollinen vaikutus kantajan teollis- ja tekijänoikeuksiin johtuu ainoastaan siitä seikasta, että tämä valmistaa aktiiviaineita, mikä ei ole tunnusomaista yksinomaan sille.

⁶ Yhdistetyt asiat T-366/03 ja T-235/04, Land Oberösterreich ja Itävalta v. komissio, tuomio 5.10.2005 (Kok., s. II-4005, 28 kohta).

⁷ Tiedon saatavuutta, yleisön osallistumista päätöksentekoon sekä oikeuden saatavuutta ympäristöasioissa koskevan Århusin yleissopimuksen määräysten soveltamisesta yhteisön toimielimiin ja elimiin 6.9.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1367/2006 (EUVL L 264, s. 13).

⁸ Asia C-309/89 (Kok., s. I-1853, 21 ja 22 kohta).

Asia *Apple Computer International vastaan komissio* (T-82/06, määräys 19.2.2008, ei vielä julkaistu) antoi aiheen täsmennyksiin, jotka koskevat tariffiluokitteluasetuksia vastaan nostettujen kanteiden tutkittavaksi ottamista. Oikeuskäytännön mukaan näiden toimien soveltamisala on yleinen huolimatta niihin sisältyvien kuvausten konkreettisuudesta. Ne koskevat nimittäin kaikkia kuvausta vastaavia tuotteita ja niiden vaikutukset koskevat kaikkia yhteisön tulliviranomaisia ja kaikkia maahantuojia.⁹

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että se, että yhdistetyn nimikkeistön luokittelu on saanut alkunsa kantajan esittämän sitovaa tariffitietoa koskevan hakemuksen johdosta, että nimikkeistökomiteassa ei ollut yhtään vastaavaa tuotetta esiteltävänä ja että kyseessä olevan tuotteen esittelyn perusteella jäsenvaltioihin jaettiin luonnos tariffiluokittelusta annettavaksi asetukseksi, jossa viitataan kyseessä oleviin monitoreihin, eivät ole sellaisia olosuhteita, että ne yksilöivät kantajan sillä tavalla, että kanne voitaisiin ottaa tutkittavaksi. Toimijan osallistuminen menettelyyn, joka johtaa toimen antamiseen, yksilöi nimittäin tämän toimijan suhteessa kyseiseen toimeen ainoastaan silloin, kun sovellettavassa yhteisön lainsäädännössä myönnetään hänelle tiettyjä menettelyllisiä takeita.

Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti huomioon vastaavat olosuhteet asiassa *Sony Computer Entertainment Europe vastaan komissio*¹⁰ (jäljempänä asia Sony) päätöksessään kanteen ottamisesta tutkittavaksi, eivät ne ole voineet olla määräävä tekijä. Vain käsiteltävään asiaan liittyvien poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella katsottiin, että kantaja voidaan yksilöidä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti lisäksi, että vaikka kyseisestä tuomiosta ilmenee myös, että se, että kantaja on kyseisen tuotteen ainut valtuutettu maahantuoja, on merkityksellinen seikka, tämä ei sinänsä riitä osoittamaan, että riidanalainen asetus koskee kantajaa erikseen. Lopuksi, koska kyseessä olevien tavaroiden melko yleinen kuvaus riidanalaisessa asetuksessa sekä se seikka, että selvä visuaalinen ja tekstiviittaus konkreettiseen taloudelliseen toimijaan puuttuu, tarkoittaa sitä, ettei riidanalainen asetus koskenut kantajaa erikseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli, ettei ollut syytä katsoa, että esillä olevassa asiassa poikkeukselliset olosuhteet täyttyivät asiassa Sony tarkoitetulla tavalla antaen kantajalle asiavaltuuden.¹¹

b) Yksityistä suoraan koskeva toimi

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jotta yhteisön toimi koskisi suoraan yksityistä EY 230 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettulla tavalla, edellytetään, että toimella on välittömiä vaikutuksia yksityisen oikeusasemaan ja että sen toimeenpano on puhtaasti auto-

⁹ Asia 40/84, *Casteels v. komissio*, tuomio 14.2.1985 (Kok., s. 667, 11 kohta).

¹⁰ T-243/01 (Kok., s. II-4189).

¹¹ Tältä osin on myös mainittava asiassa *RSA Security Ireland v. komissio* (T-227/06, ei vielä julkaistu, 87 kohta) 3.12.2008 annettu määräys, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantaja ei ole osoittanut asiassa Sony tarkoitettujen poikkeuksellisten olosuhteiden olemassaoloa, ja korostaa, että sillä, että oli olemassa tuotetta koskeva valokuva, jossa Sonyn pelikonsolin logo oli selvästi näkyvissä, oli ollut huomattava merkitys kanteen tutkittavaksi ottamisen arvioinnissa.

maattista ja perustuu yksinomaan yhteisön lainsäädäntöön eikä edellytä välissä olevien sääntöjen soveltamista.¹²

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa *Icuna.com vastaan parlamentti* (T-383/06 ja T-71/07, ei vielä julkaistu) 14.5.2008 antamassaan määräyksessä, että parlamentin päätöksellä, jolla kumottiin julkisen hankinnan tekemistä koskeva tarjouspyyntömenettely, on välittömiä vaikutuksia tarjouksen tehneen yrityksen oikeusasemaan, koska siltä osin kuin kyse on koko kyseisen menettelyn peruuttamisesta, kyseisellä päätöksellä kumotaan aikaisempi päätös, jolla hylättiin kyseisen yrityksen tarjous, mutta myös päätös, jolla kumottiin päätös kyseisen yrityksen valinnasta tarjouskilpailun voittajaksi, sekä päätös, jolla kantaja valittiin tarjouskilpailun voittajaksi.

Yrityksiin sovellettavat kilpailusäännöt

1. Yleistä

a) Oikeusvoima

Asiassa *Compagnie maritime belge vastaan komissio* (T-276/04, ei vielä julkaistu) 1.7.2008 annetun tuomion mukaan silloin, kun yhteisöjen tuomioistuimet ovat menettelyvirheen vuoksi kumonnet osittain komission päätöksen, jossa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen ja määrätään sakko, komissio voi perustellusti tehdä uuden päätöksen, jolla pyritään oikaisemaan tuomioistuimen toteamat menettelyvirheet, ja määrätä uuden sakon niiden ensimmäisen päätöksen osien perusteella, joita ei ole kumottu. Lisäksi kaikkien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkulumisen jälkeen komission ensimmäisen päätöksen osat, joita ei ole kumottu, saavat oikeusvoiman niin, että uuteen päätökseen kohdistuvan kumoamiskanteen yhteydessä seuraamuksen kohteena oleva yritys ei voi saattaa kyseenalaiseksi rikkomisen aineellista puolta, koska se on jo todettu lopullisesti ensimmäisessä päätöksessä.

b) Kohtuullinen aika

Tässä samassa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti, että asetuksella (ETY) N:o 2988/74¹³ otettiin käyttöön kattava sääntely, jolla säännellään yksityiskohdaisesti määräaikoja, joissa komissio voi oikeusvarmuuden perustavanlaatuisesta vaatimusta sivuuttamatta määrätä sakkoja, ja totesi, että kaikki perustelut, jotka liittyvät komission velvollisuuteen käyttää toimivaltaansa määrätä sakkoja kohtuullisessa ajassa, on hylättävä. Tätä päätelmää ei voida saattaa kyseenalaiseksi vetoamalla väitettyyn puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen, sillä niin kauan kuin tässä asetuksessa säädetty vanhentumisaika

¹² Asia C-386/96 P, Dreyfus v. komissio, tuomio 5.5.1998 (Kok., s. I-2309, 43 kohta).

¹³ Vanhentumisaajoista liikennettä ja kilpailua koskeviin Euroopan talousyhteisön sääntöihin liittyvissä menettelyissä ja niiden nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanossa 26.11.1974 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2988/74 (EYVL L 319, s. 1).

ei ole päättynyt yritykset, jotka ovat asetuksen N:o 17¹⁴ nojalla tutkimusten kohteina, pysyvät epävarmuudessa tämän menettelyn lopputuloksen ja mahdollisen seuraamuksen tai sakkojen määrittämisen suhteen. Siten tämä epävarmuuden pitkittyminen kuuluu olennaisena osana asetuksen N:o 17 soveltamisen menettelyihin eikä sellaisenaan vaaranna puolustautumisoikeuksia. Kilpailusääntöjä sovellettaessa kohtuullisen ajan ylittyminen voi olla kumoamisperuste vain silloin, kun on kyseessä päätös, jossa nämä kilpailusääntöjen rikkomiset on todettu, jos on näytetty toteen, että periaatetta loukkaamalla on heikennetty kyseisten yritysten puolustautumisoikeuksia.

2. Oikeuskäytännön anti EY 81 artiklan alalla

a) EY 81 artiklan 3 kohdan soveltaminen

Asiassa *AC-Treuhand vastaan komissio* (T-99/04, ei vielä julkaistu) 8.7.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että se seikka, ettei yritys toimi markkinoilla, joilla kilpailun rajoittaminen tapahtuu, ei poista sen kartellin täytäntöönpanoon osallistumiseen perustuvaa vastuuta. Esillä olevassa asiassa kantaja, joka oli konsulttiyhtiö, oli toimittanut erilaisia palveluja kolmelle orgaanisten peroksidien valmistajalle, ja sillä oli ollut olennainen tehtävä näiden valmistajien välisessä kartellissa kokousten järjestäjänä sekä kilpailusääntöjen rikkomista koskevien todisteiden salaajana.

b) Puolustautumisoikeudet ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskeva oikeus

Tässä samassa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että ryhtyessään yrityksen osalta tietojensaantipyynnön kaltaiseen ensimmäiseen tutkimustoimenpiteeseen komissio on velvollinen tiedottamaan tälle suoritettavan tutkinnan kohteena olevaa kilpailusääntöjen rikkomista koskevat oletamat sekä sen seikan, että se voisi tutkinnan johdosta esittää moitteita kyseistä yritystä kohtaan. Esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin katsoi, että komission laiminlyönti tältä osin ei voinut johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen, koska tämä sääntöjenvastaisuus ei loukannut kantajan puolustuksen tehokkuutta.

c) Sakot

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käytti asiassa *Hoechst vastaan komissio* (T-410/03, ei vielä julkaistu) 18.6.2008 antamassaan tuomiossa täyttä harkintavaltaansa kahdessa suhteessa. Ensinnäkin se katsoi, että komissio oli loukannut hyvän hallinnon periaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Vaikka komissio nimittäin ilmoitti selvästi aikomuksensa olla paljastamatta yhteistyötä tekeville yrityksille ja erityisesti Hoechstille sitä, että muut yritykset olivat ottaneet yhteyttä saadakseen vapautuksen sakoista, se vakuutti samanaikaisesti toiselle yritykselle, että sitä "varoitettaisiin", jos joku muu yritys yrittäisi

¹⁴ 6.2.1962 annettu neuvoston asetus N:o 17, [EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus (EYVL 1962, s. 204).

ehtiä sen edelle yhteistyötiedonannon nojalla. Esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti huomioon sen seikan tärkeyden, että komissio noudattaa hyvän hallinnon ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteita, ja alensi Hoechstille määrättyä sakkoa 10 prosentilla.

Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komissio on tehnyt virheen, kun se on ottanut kartellin johtajan roolin huomioon raskauttavana olosuhteena Hoechstia vastaan kuitenkin määrittelemättä riittävän selvästi ja täsmällisesti väitetiedoksiansossa seikkoja, joista Hoechstia moitittiin. Sitä paitsi tiettyjen komission huomioonottamien tosiseikkojen perusteella ei voida päätellä riittävän täsmällisesti, että johtajan asemaa koskeva väite olisi otettu huomioon Hoechstia vastaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli tästä, että Hoechst ei ole voinut puolustautua hyödyllisesti.

Asiassa *BPB vastaan komissio* (T-53/03, ei vielä julkaistu) 8.7.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komission BPB:n yhteistyön perusteella myöntämä sakon alennus ei ollut riittävä siltä osin kuin viimeksimainittu oli kilpailua rajoittavaan menettelyyn osallistuneista ensimmäinen, joka ilmoitti tietopyynnön jälkeen mutta tavalla, joka meni komission pyynnössä esitettyä pitemmälle, täydentäviä seikkoja, jotka vahvistivat kartellin olemassaolon. Näin ollen nämä seikat ovat vahvistaneet huomattavasti komission argumentaatiota kokonaissuunnitelman olemassaolon osalta ja niiden perusteella on siten ollut mahdollista korottaa huomattavasti sakkojen määrää rikkomisen vakavuuden perusteella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi näin ollen BPB:lle 10 prosentin lisäalennuksen sakon määrästä.

Asiassa *Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik vastaan komissio* (T-69/04, ei vielä julkaistu) ja asiassa *Carbone Lorraine vastaan komissio* (T-73/04, ei vielä julkaistu, muutoksenhaku vireillä) 8.10.2008 antamassaan tuomioissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti, että komissio voi hintakartellin yhteydessä laillisesti päätellä, että kilpailusääntöjen rikkomisella on ollut vaikutuksia, koska kartellin jäsenet ovat toteuttaneet toimenpiteitä soveltaakseen sovittuja hintoja. Jotta vaikutus markkinoihin voidaan päätellä, riittää, että sovitut hinnat ovat olleet perustana vahvistettaessa yksittäisiä transaktiohintoja, jolloin asiakkaiden neuvotteluvara on kaventunut. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sitä vastoin todennut, että komissiolta ei voida vaatia, mikäli kartellin täytäntöönpano on näytetty toteen, että se osoittaisi järjestelmällisesti, että asianomaiset yritykset ovat todellisuudessa kyenneet sopimusten avulla saavuttamaan transaktioille korkeamman hintatason kuin se, mikä ilman kartellia olisi voinut olla. Tällainen toteennäyttäminen vaatisi huomattavia resursseja, koska se edellyttäisi turvautumista hypoteettisiin laskelmiin, jotka perustuisivat taloudellisiin malleihin, joiden paikkansapitävyyden varmistaminen olisi tuomioistuimelle hankalaa ja joiden oikeellisuutta ei ole millään tavoin osoitettu. Jotta näet kyettäisiin arvioimaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta, on ratkaisevaa tietää, olivatko kartellin jäsenet tehneet kaikkensa antaakseen aikomuksilleen todellisen vaikutuksen. Siihen, mitä tämän jälkeen tapahtui todellisuudessa saavutettujen markkinahintojen tasolla, olivat omiaan vaikuttamaan muut tekijät, jotka eivät olleet kartellin jäsenten määräämisvallassa. Nämä eivät voi lukea omaksi hyväkseen ja sakon alentamisen perusteeksi ulkoisia tekijöitä, jotka ovat haitanneet niiden pyrkimyksiä.

Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että vaikka Schunk kiisti kannekirjelmässä ensimmäistä kertaa sen edessä ne tosiseikat, joista sitä väitetiedoksiannossa moi-

tittiin ja joihin EY 81 artiklan rikkomisen toteaminen perustui, Schunkille yhteistyötiedonannon¹⁵ nojalla myönnettyä vähimmäisalennusta ei ole syytä poistaa, kuten komissio vaati. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti nimittäin, että kyseessä olevat kiistämiset on hylätty sen oikeuskäytännön nojalla, jonka mukaan yrityksen hallinnollisessa menettelyssä nimenomaisesti myöntämiä toiseikkoja on pidettävä toteen näytettyinä, eikä yritys ole enää vapaa kehrittelemään väitteitä, joilla ne pyritään kiistämään oikeudenkäynnissä.

d) Yritysryhmän käsite ja sakon 10 prosentin enimmäismäärän vahvistaminen

Asiassa *Knauf Gips vastaan komissio* (T-52/03, ei julkaistu) 8.7.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että komissio voi ottaa huomioon kaikkien niiden yksikköjen liikevaihdon, jotka muodostavat kilpailuoikeuden säännöksissä tarkoitetun taloudellisen yksikön, määrittäessään asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sakon 10 prosentin enimmäismäärää. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti erityisesti, että vaikka onkin totta, että pelkästään se, että eri liikeyhtiöiden yhtiöpääoman omistaa sama henkilö tai perhe, ei riitä osoittamaan sinänsä näiden yhtiöiden olevan taloudellinen yksikkö, minkä seurauksena on se, että yhden yhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa toisen yhtiön toiminnasta ja että yksi yhtiö voidaan velvoittaa maksamaan toiselle määrätty sakko, on mahdollista päätellä yhden taloudellisen yksikön olemassaolo kaikkien osatekijöiden perusteella. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti erityisesti, että yrityksen käsitteen on ymmärrettävä tarkoittavan taloudellista yksikköä kyseessä olevan sopimuksen tavoitteen näkökulmasta, vaikka oikeudellisesti näkökannalta kyseinen taloudellinen yksikkö koostuu useista luonnollisista tai oikeushenkilöistä.

e) Kilpailusääntöjen vastaisen menettelyn syyksiluettavuus

Vuoden 2008 aikana ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on erityisesti soveltanut kilpailusääntöjen vastaisen menettelyn syyksiluettavuutta koskevaa oikeuskäytäntöään edellä mainitussa asiassa *Knauf Gips vastaan komissio* antamassaan tuomiossa. Se totesi tältä osin, että on mahdollista katsoa yhden yhtiön olevan vastuussa yritysryhmän koko toiminnasta, jos kyseisen yhtiön yksilöidään olevan oikeushenkilö, joka ryhmän johdossa on vastuussa sen koordinoinnista.

3. Oikeuskäytännön anti EY 82 artiklan alalla

Asiassa *Deutsche Telekom vastaan komissio* (T-271/03, ei vielä julkaistu, muutoksenhaku vireillä) 10.4.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ilmaisi kantansa komission sellaisen päätöksen laillisuudesta, jossa määrättiin seuraamuksia Deutsche Telekomille sen määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä, joka perustui kor-

¹⁵ Komission tiedonanto sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevista asioista (EYVL 1996, C 207, s. 4).

keampien maksujen perimiseen kilpailijoilta verkon käyttöoikeudesta (televerkkopalvelut) kuin Deutsche Telekomien omilta asiakkailta. Tämä hinnoittelu "hintaruuvien" muodossa pakotti kilpailijat veloittamaan loppukäyttäjiltään suurempia maksuja kuin Deutsche Telekom veloitti omilta asiakkailtaan. Komissio oli näin ollen määrännyt 12,6 miljoonan euron suuruisen sakon Deutsche Telekomille.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että komissio saattoi perustellusti todeta, että Deutsche Telekomilla oli Saksan televiestinnän ja postin sääntelyviranomaisen (jäljempänä RegTP) asettamien enimmäishintojen rajoissa vuoden 1998 alusta vuoden 2001 loppuun sekä vuodesta 2002 lukien päätöksen tekopäivään saakka riittävä liikkumavara hintaruuvien poistamiseksi tai pienentämiseksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti lisäksi, ettei se, että RegTP:n oli hyväksyttävä Deutsche Telekomien tariffit, poista sen kilpailuoikeuteen perustuvaa vastuuta. Deutsche Telekomilla oli siis määräävässä asemassa olevana yrityksenä velvollisuus esittää tarffiensa muutoshakemuksia silloin, kun ne haittasivat todellista ja vääristymätöntä kilpailua yhteismarkkinoilla.

Mitä tulee komission käyttämään menetelmään hintaruuvien toteamiseksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että Deutsche Telekomien harjoittama väärinkäyttöksi katsottava menettely oli sidoksissa sen televerkkopalveluhintojen ja sen loppukäyttäjiltä perimien maksujen väliseen eroon. Komissiolla ei näin ollen ollut velvollisuutta osoittaa, että loppukäyttäjiltä perityt hinnat olisivat olleet sellaisinaan kohtuuttomia.

Komissio on myös perustellusti perustanut väärinkäyttöksi katsottavaa hinnoittelukäytäntöä koskevan tarkastelunsa yksinomaan Deutsche Telekomien tariffeihin ja kustannuksiin ottamatta huomioon kilpailijoiden erityisasemaa markkinoilla. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että jos määräävässä asemassa olevan yrityksen hinnoittelukäytännön lainmukaisuus riippuisi kilpailevien yritysten erityistilanteesta ja erityisesti niiden kustannusrakenteesta, joka muodostuu tiedoista, jotka eivät yleensä ole määräävässä asemassa olevan yrityksen tiedossa, viimeksi mainittu ei voisi arvioida edes sen oman menettelyn lainmukaisuutta.

Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti, että kansallisten viranomaisten etuoikeudet televiestintää koskevan yhteisön oikeuden nojalla eivät mitenkään vaikuta siihen toimivaltaan, joka komissiolla on kilpailuoikeuden rikkomisen toteamiseksi. Komission päätöstä ei voida näin ollen moittia siitä, että se merkitsee Deutsche Telekomien soveltamien tariffien kaksinkertaista sääntelyä, koska siinä määrätään tälle seuraamuksia siitä, ettei se ole käyttänyt liikkumavaraansa hintaruuvien poistamiseksi.

Valtiontuet

1. Tutkittavaksi ottaminen

Tämän vuoden oikeuskäytäntö tuo erityisesti täsmennyksiä käsitteisiin, jotka koskevat ensinnäkin henkilöä, jota tukijärjestelmää koskeva komission päätös koskee erikseen, toiseksi tointa, jolla on sitovia oikeusvaikutuksia, ja kolmanneksi oikeussuojan tarvetta.

Yhdistetyissä asioissa *Hotel Cipriani ym. vastaan komissio* (T-254/00, T-270/00 ja T-277/00, ei vielä julkaistu) 28.11.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että Venetsian ja Chioggian saaristossa sijaitseville yrityksille myönnettyjen sosiaaliturvamaksujen alennusten ja/tai vapautusten tiettyjen edunsaajien nostamat kanteet komission päätöksestä, jossa katsottiin nämä toimenpiteet yhteismarkkinoille soveltumattomaksi tukijärjestelmäksi ja vaadittiin, että Italian tasavalta perii maksetut tuet edunsaajilta takaisin, voitiin ottaa tutkittavaksi. Vaikka tukijärjestelmää koskeva päätös nimittäin olisi yleisesti sovellettava, se, että edunsaajat kuuluvat tämän tukijärjestelmän tosiasiallisten täysin yksilöitävissä olevien edunsaajien suljettuun piiriin, johon velvollisuus palauttaa tuet valtiolle vaikutti erityisesti, riittää siihen, että kukin näistä edunsaajista erotuu kaikista muista. Jos, kuten komissio väitti, tukijärjestelmän tosiasiallisen edunsaajan asiavaltuuden edellytyksenä olisi sen yksilöllisen tilanteen tutkiminen komission päätöksessä, jossa todetaan kyseessä oleva järjestelmä yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, tämä asiavaltuus riippuisi siitä, haluaako kyseinen toimielin sille hallinnollisen menettelyn aikana toimitettujen tietojen perusteella toteuttaa tällaisen tapauskohtaisen tutkimuksen vai ei. Tämä ratkaisu aiheuttaisi oikeudellisen epävarmuuden, koska komission tietoisuus konkreettisista yksilöllisistä tilanteista on usein sattumanvaraista.

Mitä tulee toimen, jolla on sitovia oikeusvaikutuksia, käsitteeseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi asiassa *Alankomaat vastaan komissio* (T-233/04, ei vielä julkaistu, muutoksenhaku vireillä) 10.4.2008 antamassaan tuomiossa, joka koskee komission päätöstä, jossa oli luokiteltu yhteismarkkinoille soveltuvaksi valtiontueksi Alankomaiden kuningaskunnan ilmoittama typen oksidien päästöoikeuksien kaupan järjestelmä, että kyseinen jäsenvaltio, joka oli pyytänyt komissiota toteamaan, että mainittu järjestelmä ei ollut tukea, saattoi nostaa kanteen kyseisestä päätöksestä. Etuoikeutettuna kantajana sen ei tarvitse osoittaa oikeussuojan tarvetta vaan ainoastaan se, että riidanalaisella päätöksellä on oikeusvaikutuksia. Näin on asian laita esillä olevassa asiassa, koska mainitun järjestelmän luokittelu valtiontueksi mahdollisti yhtäältä sen, että komissio saattoi tutkia asianomaisen toimenpiteen soveltuvuutta yhteismarkkinoille, ja se merkitsi lisäksi sen menettelyn soveltamista, josta säädetään olemassa oleville tukijärjestelmille, ja toisaalta sillä voi olla myös vaikutusta uuden tuen myöntämiseen niiden sääntöjen nojalla, jotka koskevat eri lähteistä peräisin olevien tukien kasautumista ja jotka vahvistetaan muun muassa valtiontuesta ympäristönsuojelulle annetuissa yhteisön suuntaviivoissa.¹⁶

Oikeussuojan tarpeen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi asiassa *Alitalia vastaan komissio* (T-301/01, ei vielä julkaistu) 9.7.2008 antamassaan tuomiossa, että Alitalialla, yrityksellä, joka oli saanut pääomasiirron, jonka komissio on luokitellut yhteismarkkinoille soveltuvaksi valtiontueksi sillä varauksella, että tiettyjä ehtoja noudatetaan, oli henkilökohtainen päätöksen kumoamiseen liittyvä intressi ja näin oli myös sen jälkeen, kun kyseinen tuki oli sille on maksettu komission muun päätöksen johdosta kokonaisuudessaan. Koska riidanalainen päätös oli sen päätöksen oikeudellinen perusta, jolla valtuutettiin maksamaan tuen viimeinen osa, toinen päätös olisi menettänyt oikeudellisen perustansa, jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi kumonnut riidanalaisen päätöksen asianomaisen toimenpiteen valtiontueksi luokittelun osalta. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi samassa tuomiossa, että vaikka riidanalainen päätös oli

¹⁶ EYVL 2001, C 37, s. 3.

tehty sillä varauksella, että tiettyjä ehtoja, joihin Italian viranomaiset olivat sitoutuneet, noudatetaan, Alitalia voi nostaa kyseisiin ehtoihin kohdistuvan kanteen, koska näistä ehdoista on vastuussa komissio, jolla on yksinomainen toimivalta todeta tuen mahdollinen soveltumattomuus yhteismarkkinoille.

Mitä tulee sellaisen tuen saajan oikeussuojan tarpeeseen, jonka komissio on todennut yhteismarkkinoille osittain soveltuvaksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa *TV 2/Danmark ym. vastaan komissio* (T-309/04, T-317/04, T-329/04 ja T-336/04, ei vielä julkaistu) 22.10.2008 antamassaan tuomiossa, että olosuhteet, joissa komissio on arvioinut kyseessä olevien tukien hyväksyttävyyttä, estävät kanteen tutkittavaksi ottamisen arvioimisen siten, että riidanalainen päätös jaettaisiin kahteen osaan, joista toisessa katsotaan, että riidanalaiset toimenpiteet ovat yhteismarkkinoille osittain soveltuvaa valtiontukea, ja toisessa luokitellaan ne osittain yhteismarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi. Komissio on nimittäin tarkistanut, vastasiko valtion rahoitustoimenpiteiden kokonaisuus määrää, joka ylitti yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun nettokustannukset.

Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että oikeussuojan tarve voi johtua todellisesta "vaarasta" siitä, että kantajien oikeusasemaan vaikutetaan muiden tuomioistuimissa nostamalla kanteilla, tai se voi johtua myös siitä, että kanteiden nostamisen vaara oli jo syntynyt ja edelleen olemassa oleva hetkellä, jolloin kanne nostettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. TV 2 on kuitenkin vastaajana kilpailijan kansallisella tasolla vireille panemassa oikeudenkäynnissä, jossa vaaditaan korvausta vahingosta, jonka kantaja väittää itselleen aiheutuneen siitä, että TV 2:n saama valtiontuki on mahdollistanut sen, että viimeksi mainittu on mainosajan myynnissä voinut noudattaa edullista hinnoittelustrategiaa. Todetessaan, että TV 2 oli saattanut asian sen tutkittavaksi ennen kuin kilpailija oli nostanut kyseisen kanteen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että se, että TV 2:n kanteen nostamishetkellä vallinnut oikeudenkäynteihin liittyvä vaara oli jo syntynyt ja edelleen olemassa, on näytetty toteen sillä seikalla, että kyseinen vaara realisoitui kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan oikeudenkäynnin muodossa.

2. Aineellisoikeudelliset säännöt

a) Taloudellisen edun myöntäminen

Asiassa *SIC vastaan komissio* (T-442/03, tuomio 26.6.2008, ei vielä julkaistu), joka koskee sellaisesta komission päätöksestä nostettua kannetta, jossa todetaan erityisesti, että tietyt Portugalin tasavallan Radiotelevisão Portuguesa (jäljempänä RTP), yhtiön, jonka tehtävänä on vastata Portugalin julkisesta televisiopalvelusta, osalta toteuttamat toimenpiteet eivät ole valtion tukea ja että muut toimenpiteet ovat yhteismarkkinoille soveltuvia, kantaja korosti erityisesti, että joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskun hetkellä RTP oli saanut valtion implisiittisen takauksen, mikä selitti sen, että se oli voinut laskea liikkeeseen kyseiset joukkovelkakirjat huonosta taloudellisesta tilanteestaan huolimatta. Todettuaan yhtäältä, että RTP oli osakeyhtiö, jonka velkoja Portugalin tasavalta, joka omisti sen osakkeista 100 prosenttia, ei ollut velvollinen maksamaan takaisin rajoituksetta, ja toisaalta, että kyseessä olevien joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskua koskevassa tarjousesitteessä

ei mainittu mistään valtion takauksesta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että sen perusteella, että markkinat ovat hyväksyneet vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskun, koska ne olivat katsoneet, että valtio tosiasiallisesti oli taannut takaisinmaksun, ei voida päätellä, että kyseessä on valtiontuki. Ainoastaan objektiiviset toteamukset siitä, että valtiolla oli juridinen velvollisuus maksaa takaisin liikkeeseenlasketut joukkovelkakirjat siinä tapauksessa, että RTP jättää ne maksamatta, voivat johtaa päätelmään valtion takauksen olemassa olosta.

Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Hotel Cipriani ym. vastaan komissio* yritykset, jotka saivat vapautuksia sosiaaliturvamaksuista, väittivät, että nämä vapautukset eivät antaneet niille mitään taloudellista etua sen vuoksi, että ne korvasivat rakenteellisten haittojen aiheuttamat lisäkustannukset laguunialueella, jonne ne olivat sijoittautuneet. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että yritykset eivät ole osoittaneet, että tosiasialliset ylimääräiset kustannukset ovat suorassa suhteessa saadun tuen määrään. Pelkästään sen perusteella, että laguuniin sijoittautuneilla yrityksillä on suurempia kustannuksia kuin mantereella, ei voida päätellä, ettei järjestelmä anna niille mitään etua eikä aiheuta syrjintää niiden Italiassa tai muissa jäsenvaltioissa toimiviin kilpailijoihin nähden.

b) Tuen valikoivuus

Edellä mainitussa asiassa *Alankomaat vastaan komissio* antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti, että Alankomaiden kuningaskunnan hyväksymä typen oksidien (NO_x) päästöoikeuksien kaupan järjestelmä ei ole valtiontukea. Nimittäin yhtäältä kaikkiin Alankomaiden teollisuuslaitoksiin, joiden kokonaislämpökapasiteetti ylittää tietyn rajan, sovelletaan NO_x -päästöraja, joka asianomaisella toimenpiteellä vahvistetaan, eikä se liity millään tavoin tiettyyn alueeseen tai alaan, ja ne voivat hyötyä edusta, jonka tällä toimenpiteellä säädetty päästöoikeuksien kaupan oleminen tarjoaa. Koska kyseessä oleva järjestelmä koskee eniten saastuttavia yrityksiä, siinä käytetään objektiivista perustetta, joka on tavoitellun ympäristönsuojelua koskevan päämäärän mukainen. Toisaalta yksinomaan tähän järjestelmään kuuluville yrityksille asetetaan sakon uhalla päästönormi tai tiukka vakiosuoritusaso. Näin ollen niiden yritysten, joita NO_x -päästöraja koskee, tosiasiallisen ja oikeudellisen tilanteen ei voida katsoa olevan verrattavissa niiden yritysten tilanteeseen, joihin tätä päästörajaa ei sovelleta. Jopa olettaen, että olisi katsottava, että asianomaisella toimenpiteellä aikaansaadaan erilaista kohtelua yritysten välillä ja että se on siten ensi näkemältä valikoiva, kyseinen erottelu johtuisi sen järjestelmän luonteesta tai rakenteesta, jonka osa toimenpide on, eikä valikoivuutta koskeva edellytys siis täytyisi. Ekologisten seikkojen vuoksi on nimittäin perusteltua tehdä ero huomattavia määriä NO_x :ää päästävien ja muiden yritysten välillä.

Sitä vastoin edellä mainitussa asiassa *SIC vastaan komissio* antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komissio ei ollut osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että tietyt edut, joita RTP on saanut (vapauttaminen notariaattikuluista, kyseisen yrityksen osakeyhtiöksi muuttamiseen lainsäädäntöiteitse liittyvistä rekisteröintikuluista sekä julkaisukuluista) eivät täytä valikoivuutta koskevaa edellytystä sen vuoksi, että ne johtuvat sen järjestelmän luonteesta tai rakenteesta, johon ne kuuluvat. Komissio ei nimittäin ole yhtäältä tutkinut kysymystä siitä, ettei lainsäädännöllistä välinettä, jolla

notariaattikuluista vapauttaminen suoritettiin, ollut valittu siksi, että julkiset yritykset välttäisivät kulut, vaan koska se yksinkertaisesti oli Portugalin oikeusjärjestelmän sisäisen logiikan mukaista. Toisaalta komission olisi pitänyt todeta, onko Portugalin oikeusjärjestelmän sisäisen logiikan mukaista, että RTP:tä ei muuteta osakeyhtiöksi tavalla, josta on tavanomaisesti säädetty yksityisten yhtiöiden osalta, eli notaarin vahvistamalla asiakirjalla (kaikkine yleisine tästä johtuvine rekisteröinti- ja julkaisumuodollisuuksia koskevine seurauksineen) vaan lailla.

Asia Government of Gibraltar ja Yhdistynyt kuningaskunta vastaan komissio (T-211/04 ja T-215/04, tuomio 18.12.2008, ei vielä julkaistu) on antanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle mahdollisuuden esittää valikoivuutta koskevaa edellytystä koskevia uusia täsmennyksiä.

Vuoden 2002 elokuussa Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti komissiolle Gibraltarin hallituksen suunnittelemasta uudistuksesta, joka koski yhteisöveroja ja johon sisältyi kolmen veron käyttöönotto: rekisteröintimaksu, työnantajamaksu ja liikekiinteistön käyttömaksu (business property occupation tax, jäljempänä BPOT) siten, että kaksi viimeksi mainittua olisivat yhteensä enintään 15 prosenttia voitoista. Komissio katsoi, että kyseinen uudistus oli alueellisesti valikoiva siltä osin kuin siinä määrättiin, että Gibraltariissa sijaitsevia yhtiöitä verotettaisiin vähemmän kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitsevia yhtiöitä. Lisäksi se katsoi, että kolme verouudistuksen näkökohtaa oli aineellisesti valikoivia: ensinnäkin edellytys, jonka mukaan yrityksen on tuotettava voittoa ennen kuin niiltä kannetaan työnantajamaksua ja BPOT:ia, koska tämä edellytys suosii yrityksiä, jotka ovat kannattamattomia; toiseksi verovelvollisuuteen työnantajamaksun ja BPOT:in osalta sovellettava 15 prosentin yläraja voitoista, koska tämä enimmäismäärä suosii yrityksiä, joiden voitot kyseessä olevan verovuoden osalta olisivat pienet verrattuna niiden työntekijöiden määrään ja liikekiinteistön käyttöön; kolmanneksi työnantajamaksu ja BPOT ovat luonteeltaan sellaisia, että ne suosivat yrityksiä, jotka eivät olisi tosiasiallisesti fyysisesti läsnä Gibraltariissa.

Valtion sisäisten yksiköiden myöntämiä tukia koskevassa oikeuskäytännössä¹⁷ esitettyjä edellytyksiä soveltaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että viitekehys kyseessä olevan verouudistuksen alueellisen valikoivuuden arvioimiseksi vastaa yksinomaan Gibraltarin aluetta ja että näin ollen mitään vertailua ei voida suorittaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa sovellettavaan järjestelmään.

Aineellisen valikoivuuden osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pani merkille, että verotoimenpiteen luokittelu valikoivaksi edellyttää kolmivaiheista analyysiä. Ensi vaiheessa komission on yksilöitävä ja tutkittava merkityksellisen viitekehyksen muodostavalla maantieteellisellä alueella sovellettava yleinen verojärjestelmä tai "normaali" verojärjestelmä. Komission on toisessa vaiheessa osoitettava kyseessä olevalla verotoimenpiteellä myönnetyn edun mahdollinen valikoivuus juuri suhteessa tähän "normaaliin" verojärjestelmään. Jos komissio osoittaa, että "normaalista" verojärjestelmästä on poikettu, minkä seurauksena on yritysten erilainen kohtelu, asianomainen jäsenvaltio voi esittää todisteet siitä, että tämä erilainen kohtelu on perusteltua sen verojärjestelmän luonteen ja rakenteen vuoksi. Tässä tilanteessa komission on kolmannessa vaiheessa tarkistettava, että näin

¹⁷ Asia C-88/03, Portugali v. komissio (Kok., s. I-7115, 67 kohta).

todella on. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lisäsi, että siinä tapauksessa, että komissio jättää toteuttamatta edellä mainitut ensimmäisen ja toisen vaiheen, se ei voi aloittaa kolmatta vaihetta sillä uhalla, että se ylittää tarkastusvaltansa rajat. Tällainen lähestymistapa voisi nimittäin yhtäältä tehdä mahdolliseksi sen, että komissio asettuu jäsenvaltion sijaan sen osalta, mikä on sen verojärjestelmän ja sen yleisen tai ”normaalin” järjestelmän määrittelyä, ja toisaalta tehdä siten jäsenvaltiolle mahdottomaksi perustella kyseessä olevaa erilaista kohtelua ilmoitetun verojärjestelmän luonteella ja rakenteella.

Todetessaan, että komissio ei ole ensin yksilöinyt ilmoitettua yleistä tai ”normaalia” verojärjestelmää eikä asettanut kyseenalaiseksi Gibraltarin viranomaisten tältä osin hyväksymää määrittelyä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että kyseisen toimielimen oli mahdotonta osoittaa, että tietyt ilmoitetun verojärjestelmän osatekijät olivat poikkeusluonteisia ja siis ensi arviolta valikoivia suhteessa sen yleiseen tai ”normaaliin” järjestelmään. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komission oli mahdotonta arvioida asianmukaisesti, voiko mahdollinen yritysten erilainen kohtelu olla perusteltua ilmoitetun verojärjestelmän luonteen tai rakenteen vuoksi.

c) Markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan kriteeri

Asiassa *Ryanair vastaan komissio* (T-196/04, ei vielä julkaistu) 17.12.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi päätöksen, jossa komissio on tarkastellut erikseen kahta sopimusta, jotka lentoyhtiö Ryanair on tehnyt Charleroin lentoaseman omistajana olevan Vallonian alueen ja Vallonian alueen määräämisvallassa olevan Brussels South Charleroi Airport -nimisen julkisen yrityksen (jäljempänä BSCA) kanssa, joka hallinnoi ja käyttää kyseistä lentoasemaa. Riidanalaisen päätöksen mukaan nämä kaksi sopimusta sisälsivät yhteismarkkinoille soveltumattomia valtiontukia. Komissio totesi erityisesti, että Vallonian alue oli tehnyt ensimmäisen sopimuksen Ryanairin kanssa julkisen vallan ominaisuudessa ja että näin ollen sen roolia kyseisessä sopimuksessa ei voitu tarkastella markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukaisesti. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti ensiksi, että koska BSCA on Vallonian alueesta riippuvainen taloudellinen yksikkö, komission olisi pitänyt katsoa ne yhdeksi ja samaksi yksiköksi. Sitten se totesi, että tehdessään sopimuksensa Ryanairin kanssa Vallonian alue on harjoittanut taloudellista toimintaa. Ainoastaan se seikka, että kyseistä toimintaa toteutetaan julkisesti, ei nimittäin tarkoita, että se kuuluisi julkiseen valtaan liittyvien erioikeuksien käyttöön. Lisäksi pelkästään se, että Vallonian alueella on säädäntövaltaa lentoasemamaksujen vahvistamisessa, ei sulje pois sitä, että mainittuja maksuja koskevan alennusjärjestelmän tutkinta on tehtävä markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen valossa.

d) Valtiontukea koskevasta kiellosta tehtyjen poikkeusten ajallinen soveltaminen

Asiassa *SIDE vastaan komissio* (T-348/04, tuomio 15.4.2008, ei vielä julkaistu) komissio oli soveltanut kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen tarkoitettuja toimenpiteitä koskevaa poikkeusta, josta määrätään EY 87 artiklan 3 kohdan d alakohdassa, joka tuli voimaan 1.11.1993, Ranskan ennen tätä päivämäärää myöntämään tukeen. Muistutettuaan, että

aineellisen yhteisön oikeuden säännöt eivät lähtökohtaisesti koske ennen niiden voimaantuloa syntyneitä tilanteita, ja täsmennettyään, että tämä johtopäätös on pätevä riippumatta niistä edullisista tai epäedullisista vaikutuksista, joita soveltamisella voisi olla asianomaisten henkilöiden kannalta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi yhtäältä, että jokainen uusi valtiontuki on välttämättä yhteismarkkinoille soveltumaton, jos se saattaa vääristää kilpailua sen ajanjakson aikana, jona se on maksettu, ja jos sitä ei koske mikään poikkeus, ja toisaalta, että sen jälkeen, kun tuen vaikutukset ovat syntyneet, kyseessä olevasta tuesta on lopullisesti tullut yhteismarkkinoille soveltuva tai soveltumaton. Näin ollen koska tuen yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi ei edellytä vain sen arviointia, edellyttääkö yhteisön etu vastaavan päätöksen tekoheikellä sitä, että tuki maksetaan takaisin vai ei, komission on myös tarkistettava, onko kyseinen tuki voinut vääristää kilpailua sen ajanjakson aikana, jonka kuluessa se on maksettu. Näiden seikkojen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli, että komissio on tehnyt oikeudellisen virheen, kun se on soveltanut edellä mainittua poikkeusta ajanjaksoon ennen 1.11.1993.

e) Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut

Asiassa *BUPA ym. vastaan komissio* (T-289/03, tuomio 12.2.2008, ei vielä julkaistu) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli mahdollisuus kehittää oikeuskäytäntöään, joka koskee kysymystä siitä, ovatko korvaukset, joita yritys saa vastineeksi julkisen palvelun velvoitteesta, josta se huolehtii, valtiontukea vai ei. Oikeusriita koski Irlannin yksityisen sairausvakuutusjärjestelmän järjestämistä (jäljempänä YSV), joka oli vapautettu vuosien 1994 ja 1996 välisenä aikana, missä yhteydessä Voluntary Health Insurance Board (VHI) oli kilpailutettu muiden toimijoiden kanssa, joihin kantaja kuuluu. Tämän vapauttamisen yhteydessä oli säädetty riskintausjärjestelmän, jota hallinnoi Health Insurance Authority (jäljempänä HIA), käyttöönottamisesta. Riskintausjärjestelmällä otettiin pääosin käyttöön järjestelmä, jonka mukaan sellaiset YSV-toimijat, joiden riskiprofiili on matalampi kuin markkinoiden keskimääräinen riskiprofiili, maksavat maksuja sairausvakuutusviranomaiselle ja jonka mukaan sairausvakuutusviranomainen maksaa vastaavan maksun sellaisille YSV-toimijoille, joiden riskiprofiili on korkeampi. Järjestelmässä täsmennetään riskintausmaksujen alkamisen eri kynnsarvot. Komissio, jolle BUPA teki kantelun sekä Irlanti riskintausjärjestelmää koskevan ilmoituksen, oli päättänyt, että riskintausjärjestelmästä johdettavat maksut olivat julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi aiheutuneiden kustannusten korvaamista, eli velvoitteiden, joilla pyritään varmistamaan kaikille Irlannissa eläville henkilöille YSV-palvelujen vähimmäistaso samaan hintaan riippumatta näiden iästä, sukupuolesta ja terveydentilasta (jäljempänä YSV-velvoitteet).¹⁸

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että vaikka komission tarkastelun ajankohdaksi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg*¹⁹ 24.7.2003 antamaa tuomiota (jäljempänä asia *Altmark*) ei ollut vielä annettu, riidanalaisen päätöksen laillisuutta oli tarkasteltava yhteisöjen tuomioistuimen siinä asettamien neljän edellytyksen mukaan (jäljempänä asiassa *Altmark* asetetut edellytykset). Yhtäältä yhteisöjen tuomioistuin ei ole rajoittanut asiassa *Altmark* esitettyjen lausumien ajallisia vaikutuksia.

¹⁸ Päätös C (2003) 1322 lopullinen, tehty 13.5.2003 (valtiontuki N 46/2003-Irlanti).

¹⁹ Asia C-280/00 (Kok., s. I-7747).

tuksia, ja toisaalta yhteisöjen tuomioistuimen yhteisön oikeuden säännölle antamalla tulokinnalla ainoastaan valaistaan tietyn säännön merkitystä ja ulottuvuutta ja täsmennetään, miten se olisi täytynyt ymmärtää ja miten myös yhteisön toimielinten olisi pitänyt sitä soveltaa sen voimaantulosta lähtien. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, että asiassa Altmark asetettuja edellytyksiä, joiden soveltamisala lisäksi vahvistuu suurelta osin samaksi kuin EY 86 artiklan 2 kohdassa asetettujen perusteiden soveltamisala, oli sovellettava esillä olevassa asiassa siinä hengessä ja niiden tavoitteiden mukaisesti, jotka ovat määräävästi vaikuttaneet niiden asettamiseen, mutta sovittamalla ne nyt esillä olevan asian erityispiirteisiin.

Asiassa Altmark asetetun ensimmäisen edellytyksen yhteydessä, jonka mukaan korvauksen edunsaajajärytyksen tehtäväksi on tosiasiallisesti annettava selvästi määriteltyjen julkisen palvelun velvoitteiden täyttäminen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että yhteisön oikeus ei tarjoa lakiin perustuvaa, selvää ja täsmällistä määritelmää julkisen palvelun tehtävän käsitteestä eikä sellaista vakiintunutta oikeudellista käsitettä, jolla lopullisesti vahvistettaisiin ne edellytykset, joiden on täyttyttävä, jotta jäsenvaltio voisi pätevästi vedota julkisen palvelun tehtävän olemassaoloon ja suojaan. Näin ollen jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta, kun ne määrittelevät sen, mitä ne pitävät yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvinä palveluina, ja komissio voi asettaa tämän määrittelyn kyseenalaiseksi ainoastaan silloin, kun on kyse ilmeisestä virheestä. Tämä laaja harkintavalta ei kuitenkaan merkitse sitä, että jäsenvaltio vapautuu velvollisuudesta huolehtia siitä, että julkisen palvelun tehtävä, johon se vetoaa, täyttää tietyt vähimmäisedellytykset (muun muassa viranomaisten toimienpide, jolla kyseisille toimijoille annetaan julkisen palvelun tehtävä ja tuon tehtävän yleisluontoisuus ja velvoittavuus), jotka ovat yhteisiä kaikille EY:n perustamissopimuksessa tarkoitetuille julkisen palvelun tehtäville, ja velvollisuudesta näyttää toteen, että nämä perusteet täyttyvät esillä olevassa asiassa. Jos jäsenvaltio ei näytä toteen, että näitä perusteita on noudatettu, kyseessä voi olla ilmeinen arviointivirhe, josta komissiolle on velvollisuus määrätä seuraamus. Lisäksi jäsenvaltion on ilmoitettava ne syyt, joiden vuoksi se katsoo, että kyseistä palvelua voidaan erityispiirteidensä vuoksi pitää yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvänä palveluna. Jollei tällaisia perusteluja esitetä, yhteisöjen toimielinten ei ole mahdollista edes marginaalisesti harjoittaa valvontaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi lisäksi, että julkisen palvelun tehtävän antaminen ei välttämättä edellytä sitä, että tehtävää hoitavalle toimijalle myönnettäisiin yksinoikeus tai erityisoikeus sen suorittamiseen, ja että tehtävän antamiseen voi myös liittyä monille tai jopa kaikille samoilla markkinoilla toimiville toimijoille asetettu velvollisuus. Sitä vastoin välttämättömät edellytykset julkisen palvelun tehtävän olemassaolon arvioimiseksi ovat sen velvoittavuus ja yleisyys: vaikka ensiksi mainittu tarkoittaakin sitä, että palveluntarjoajalla on velvollisuus tehdä sopimus muuttumattomin sopimusehdoin eikä se voi olla tekemättä sopimusta toisen sopimuspuolen kanssa, toinen ei tarkoita sitä, että kyseinen palvelu olisi välttämättä tarjottava jäsenvaltion koko väestölle, kunhan palvelua tarjotaan yhdenmukaisin ja syrjimättömin hinnoin sekä samoin laatuvedellytyksin kaikille asiakkaille. Soveltaessaan näitä perusteita esillä olevaan asiaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että riskintasausjärjestelmä täyttää asiassa Altmark asetetun ensimmäisen edellytyksen.

Asiassa Altmark asetetun toisen edellytyksen osalta, jonka mukaan ne muuttujat, joiden perusteella julkisen palvelun tehtävän harjoittamisesta suoritettava korvaus lasketaan, on vahvistettava etukäteen objektiivisesti ja läpinäkyvästi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että myös se täyttyi käsiteltävänä olevassa asiassa. Irlannin viranomaisten

mahdollinen harkintavalta riskintausmaksuja laskettaessa ei nimittäin itsessään ole yhteensoveltumaton objektiivisten ja avoimien muuttujien kanssa. Lisäksi pelkästään se, että suoritettavia laskelmia sääntelevät taloudelliset ja matemaattiset kaavat ovat monimutkaisia, ei vaikuta siihen, etteivätkö asianmukaiset muuttujat olisi täsmällisiä ja selkeästi määriteltyjä.

Tarkastellessaan asiassa Altmark asetettua kolmatta edellytystä, jonka mukaan korvauksen on oltava välttämätön ja oikeasuhtainen julkisen palvelun tehtävän täyttämisen aiheuttamiin kustannuksiin nähden, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti, että riskintausmaksuilla ei pyritä korvaamaan tiettyjen YSV-palvelujen tiettyyn tarjoamiseen liittyviä mahdollisia kustannuksia tai lisäkustannuksia vaan yksinomaan tasaamaan lisäkustannukset, joiden katsotaan aiheutuneen YSV-toimijan riskiprofilin negatiivisesta vaihtelusta suhteessa markkinoiden keskimääräiseen riskiprofiliin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita asianomaisen edellytyksen täyttämättä jättämistä. Koska käsiteltävänä olevassa asiassa tarkoitettu korvausjärjestelmä nimittäin eroaa täysin erityisesti asiassa Altmark annetussa tuomiossa tarkastellusta järjestelmästä, se ei voi täysin täyttää asiassa Altmark asetettua kolmatta edellytystä, joka edellyttää sitä, että julkisen palvelun velvoitteen täyttämisestä aiheutuvat kustannukset on voitava määrittää. Kuitenkin lisäkustannusten määrän määrittäminen vertaamalla keskenään YSV-toimijan todellista riskiprofilia ja markkinoiden keskimääräistä riskiprofilia ja ottamalla huomioon riskintausjärjestelmään kuuluvien kaikkien YSV-toimijoiden korvaama määrä on kyseisen edellytyksen tavoitteen ja hengen mukainen, koska korvaus lasketaan konkreettisten ja selvästi yksilöitävissä sekä valvottavissa olevien objektiivisten seikkojen perusteella.

Mitä tulee asiassa Altmark asetettuun neljanteen edellytykseen, jonka mukaan julkisen palvelun tehtävän täyttämisestä aiheutuneiden kustannusten on vastattava tehokkaan yrityksen kustannuksia, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komissio saattoi pätevästi katsoa, että riskintausmaksujen mahdollisten saajien ja tehokkaan toimijan välinen vertailu ei ollut tarpeen esillä olevassa asiassa. On otettava huomioon se seikka, että kyseistä edellytystä ei voida soveltaa ehdottomasti riskintausjärjestelmään kahden seuraavan erityispiirteen vuoksi: riskintausjärjestelmällä käyttöön otetun korvausjärjestelmän neutraalisuus suhteessa YSV-toimijan tuloihin ja voittoihin ja kyseisten vakuutusenantajien negatiiviseen riskiprofiliin liittyvien lisäkustannusten erityispiirteet.²⁰

Muut tuomiot ovat antaneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle mahdollisuuden täydentää vuonna 2008 julkisen palvelun tehtävän täyttämiseen liittyviin korvauksiin sovellettavaa analyysikehystä.

Asiassa *Deutsche Post vastaan komissio* (T-266/02, ei vielä julkaistu, muutoksenhaku vireillä) 1.7.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti aluksi, että kun valtion varoja on myönnetty korvauksena yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun tuottamiseen liittyvistä lisäkustannuksista asiassa Altmark asetettuja edellytyksiä noudattaen, komissio ei voi tekemättä tyhjäksi EY 86 artiklan 2 kohdan tehokasta

²⁰ Em. yhdistetyissä asioissa *Hotel Cipriani ym. v. komissio* ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvistaa, että komission ennen asiassa Altmark annettua tuomiota tekemien päätösten osalta on tutkittava, onko noudatettu kokonaisvaltainen lähestymistapa sopusoinnussa asiassa Altmark esitettyjen edellytysten sisällön kanssa.

vaikutusta, luokitella valtiontueksi myönnettyjä julkisia varoja, jos niiden kokonaismäärä on pienempi kuin kyseisiin yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun tuottamisesta aiheutuneet lisäkustannukset. Näin ollen, jos komissio jättää selvittämättä, ylittääkö korvausten määrä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun aiheuttamien lisäkustannusten määrän, se ei näytä toteen riittävän oikeudellisin perustein, että tämä korvaus antaa EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua etua ja voi siis olla valtiontukea. Lisäksi siltä osin kuin komissio ei ole tehnyt tämän osalta mitään tutkintaa eikä arvioita, on todettava, ettei yhteisöjen tuomioistuinten tehtävänä ole suorittaa kyseisen toimielimen sijasta tutkintaa, jota tämä ei ole lainkaan toteuttanut, eikä arvioida päätelmiä, joita se olisi tehnyt tutkinnan päätteeksi.

Edellä mainitussa asiassa *SIC vastaan komissio* annetussa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että Portugalin tasavalta ei ollut velvollinen järjestämään kilpailua ennen yleishyödyllisen televisiopalvelun antamista RTP:n tehtäväksi. Julkisen palvelun yleisradiotoiminnan erityisyys ja erityisesti sen liittyminen jokaisen yhteiskunnan demokraattisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin selittää ja oikeuttaa sen, että jäsenvaltio ei ole velvollinen turvautumaan tarjouskilpailuun yleishyödyllisen yleisradiotoiminnan palvelutehtävän antamiseksi ainakaan silloin, kun se päättää itse varmistaa tämän julkisen palvelun julkisen yhtiön välityksellä, kuten esillä olevassa asiassa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että jäsenvaltioilla on toimivalta määritellä yleishyödylliset yleisradiopalvelut niin, että niihin kuuluu laajan ohjelmiston lähettäminen, vaikka se sallii toimijan, jonka tehtävänä tämä yleishyödyllinen palvelu on, harjoittaa kaupallisia toimintoja, kuten mainostilan myyntiä. Jos asia ei olisi näin, itse yleishyödyllisen yleisradiopalvelun määritelmä riippuisi sen rahoitustavasta, vaikka yleishyödyllinen palvelu määritellään kuitenkin suhteessa siihen yleiseen etuun, joka sillä on tarkoitus tyydyttää, eikä suhteessa niihin keinoihin, joilla varmistetaan sen tarjoaminen.

Mitä tulee sen valvontaan, noudattiko RTP julkisen palvelun tehtävänantoaan, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, että ainoastaan jäsenvaltion on arvioitava, noudattaako julkinen yleisradiotoiminnan harjoittaja sen tehtävänannossa määriteltyjä laatunormeja. Komission täytyy ainoastaan todeta riippumattoman valvontamekanismin olemassaolo kansallisella tasolla, kuten oli asian laita esillä olevassa asiassa. Julkisen palvelun kustannusten rahoittamisen oikeasuhtaisuuden osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että kun komissio ei ollut pyytänyt Portugalin tasavaltaa antamaan tiedoksi tiettyjä RTP:n tilintarkastuskertomuksia, se laiminlöi tutkintavelvollisuutensa. Komissio ei nimittäin voi jättää pyytämättä tietoja, jotka voivat vahvistaa tai horjuttaa muita kyseessä olevan toimenpiteen tutkimiseksi keskeisiä tietoja, joiden luotettavuutta ei voida pitää riittävän selvänä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi lisäksi edellä mainitussa asiassa *TV 2/ Danmark ym. vastaan komissio* antamassaan tuomiossa, että yleisradiotoimintaa koskevan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun ei tarvitse välttämättä rajoittua ainoastaan kannattamattomien ohjelmien lähettämiseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että väite, jonka mukaan yritys TV 2, joka vastaa yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvästä palvelusta (TV 2), ajautuisi välttämättä tukemaan kaupallista toimintaansa julkisen palvelun saamalla valtion rahoituksella, viittaa enimmilläänkin vain vaaraan, jota jäsenvaltioiden olisi pyrittävä välttämään ja josta komission on tarvittaessa määrättävä

seuraamuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi lisäksi Tanskan viranomaisen TV 2 :lle jättämästä vapaudesta määrittää konkreettisesti ohjelmatarjontansa, ettei ole millään muotoa epätavallista, että yleisradioyhtiöllä on ohjelmistovalinnoissaan toimituksellinen vapaus laadullisten edellytysten noudattamisen asettamissa rajoissa poliittiseen vallanpitäjään nähden.

f) Poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi myönnetty tuet

EY 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuviksi on todettava tuet, jotka on myönnetty poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi.

Komissio antoi 11.9.2001 tehtyjen attentaattien jälkeen 10.10.2001 tiedonannon,²¹ jossa se arvioi, että kyseinen määräys saattoi mahdollistaa muun muassa Amerikan ilmatilan sulkemisesta 11.–14.9.2001 aiheutuneiden kustannusten korvaamisen. Asiassa *Olympiaki Aeroporia Ypiresies vastaan komissio* (T-268/06, ei vielä julkaistu), 25.6.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi osittain komission päätöksen, jossa todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi se osa Helleenien tasavallan lentojen peruuttamisesta aiheutuneiden tappioiden korvaamiseksi myöntämistä tuista, joka ei koske kyseisessä tiedonannossa tarkoitettua ajanjaksoa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että vaikka EY 87 artiklan 2 kohdan b alakohdassa sallitaan ainoastaan poikkeuksellisten tapahtumien välittömästi aiheuttamien haittojen korvaaminen, suoran yhteyden olemassaolo voidaan tunnustaa, vaikka vahinko onkin syntynyt vähän edellä mainitun ajanjakson jälkeen, kuten esillä olevassa asiassa.

3. Menettelysäännöt

Lopuksi vuoden 2008 oikeuskäytännön avulla voidaan selventää komissiolla olevia velvollisuuksia silloin, kun se tekee toisen päätöksen, joka koskee valtiontukea, joka on ollut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kumoaman päätöksen kohteena. Edellä mainitussa asiassa *Alitalia vastaan komissio* antamassaan tuomiossa viimeksi mainittu totesi, ettei komissiolla ole tällaisessa tapauksessa mitään velvollisuutta avata uudelleen muodollista tutkintamenettelyä, koska lainvastaisuudet, joista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on määrännyt seuraamuksia, eivät koske menettelyn aloittamista. Komissio ei ollut myöskään velvollinen tarjoamaan uudelleen kolmansille, joita asia koskee ja joiden oikeus esittää huomautuksensa oli varmistettu ensimmäisen päätöksen yhteydessä julkaisemalla Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä ilmoitus sen päätöksestä aloittaa muodollinen tutkintamenettely, tätä samaa mahdollisuutta toisen päätöksen tekemisen yhteydessä.

²¹ KOM (2001) 574 lopullinen.

Yhteisön tavaramerkki

Päätösten, jotka koskevat asetuksen (EY) N:o 40/94²² soveltamista, lukumäärä on edelleen vuonna 2008 huomattava (171) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisemista asioista, vaikka niiden prosenttiosuus on pienempi verrattuna vuonna 2007 kirjattuun määrään.

1. Rekisteröinnin ehdottomat hylkäysperusteet

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ilmaisi asiassa *Lego Juris vastaan SMHV – Mega Brands (Lego-palikka)* (T-270/06, ei vielä julkaistu) 12.11.2008 antamassaan mitättömyysmenettelyä koskevassa tuomiossa ensimmäistä kertaa kantansa ehdottoman hylkäysperusteiden soveltamisalasta, josta on säädetty asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii alakohdassa, jonka mukaan merkkejä, jotka muodostuvat yksinomaan teknisen tuloksen saavuttamiseksi välttämättömästä tavarantoiminnan muodosta, ei saa rekisteröidä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että kyseinen säännös estää sellaisen muodon rekisteröinnin, joka olennaisilta piirteiltään muodostuu yksinomaan teknisesti kausaalista tavarantoiminnan muodosta, joka riittää tarkoitetun teknisen tuloksen saavuttamiseen, vaikka tähän tulokseen voidaan päästä muilla muodoilla, joissa käytetään samaa tai toista teknistä ratkaisua. Nämä olennaiset piirteet on määritettävä objektiivisesti tavaramerkkihakemuksen jättämisen yhteydessä toimitetun asianomaisen muodon graafisen esityksen ja mahdollisten kuvausten perusteella eikä kohdekuluttajan käsityksen perusteella.

Toisen mitättömyysmenettelyn johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi asiassa *Powerserv Personalservice vastaan SMHV – Manpower (MANPOWER)* (T-405/05, ei vielä julkaistu, muutoksenhaku vireillä) 15.10.2008 antamassaan tuomiossa sen alueen maantieteellisen laajuuden, jossa kohdeyleisö voi mieltää kuvailevaksi merkin, joka muodostuu englanninkielisestä sanasta ”manpower”. Tältä osin se totesi, että näin voi olla asian laita myös ei-englanninkielisissä jäsenvaltioissa sillä edellytyksellä, että ensinnäkin tämä englannin kielen sana on otettu käyttöön kyseisen maan kielessä siten, että sillä voidaan korvata tähän kieleen kuuluva sana, joka tarkoittaa ”työvoimaa”, tai toiseksi, että englantia käytetään, vaikka vain pelkkänä vaihtoehtona kansalliselle kielelle, viestittäessä kohdeyleisöön kuuluville henkilöille siinä asiayhteydessä, johon MANPOWER-tavaramerkin rekisteröinnin kattamat tavarat ja palvelut kuuluvat. Näiden perusteiden mukaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että valituslautakunta oli katsonut perustellusti, että kyseessä oleva merkki on kuvaileva Saksassa ja Itävallassa, kun taas se oli virheellisesti katsonut, että se on kuvaileva myös Alankomaissa, Ruotsissa ja Tanskassa. Muita seikkoja, jotka koskevat kohdeyleisön kielitaidon roolia, sisältyy asiassa *New Look vastaan SMHV (NEW LOOK)* (T-435/07, ei julkaistu) 26.11.2008 annettuun tuomioon, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että koska on yleisesti tunnettu tosiseikka, että Skandinavian maiden, Alankomaiden ja Suomen suuri yleisö ymmärtää englanninkielen perusteet, valituslautakunta on voinut perustellusti katsoa, että NEW LOOK -merkiltä, joka on tavalliseen englanninkieleen kuuluva arkinen ilmaisu ja joka ei sisällä mitään lingvistisiä vaikeuksia, puuttuu erottamiskyky kyseisissä maissa.

²² Yhteisön tavaramerkistä 20.12.1993 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 40/94 (EYVL 1994, L 11, s. 1).

Toinen kuluneen vuoden oikeuskäytännön merkittävä anti tällä alalla koskee sen viittauksen ulottuvuutta, joka asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tehdään Pariisin yleissopimuksen²³ 6 ter artiklassa tarkoitettuihin ehdottomiin hylkäysperusteisiin. Asiassa *American Clothing Associates vastaan SMHV (vaahteranlehden kuva)* (T-215/06, ei vielä julkaistu, muutoksenhaku vireillä), jossa annettiin tuomio 28.2.2008 ja joka sai alkunsa sellaisen yrityksen nostamasta kanteesta, jonka tekemän muun muassa vaahteranlehdestä muodostuvaa merkkiä koskevan rekisteröintihakemuksen sisämarkkinoiden harmonisointivirasto (tavaramerkit ja mallit) (jäljempänä SMHV) oli hylännyt sen vuoksi, että merkki esiintyy Kanadan lipussa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että sen eron vuoksi, joka kyseisessä yleissopimuksessa vahvistetaan ”tehtaan- ja kauppamerkkien” ja ”palvelumerkkien” välille, sen 6 ter artiklan a alakohdalla, jonka mukaan erityisesti lippuja ja muita valtion tunnuskuvia ei rekisteröidä, ei voida soveltaa ”palvelumerkkeihin”. Mikäli yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena olisi nimittäin ollut ulottaa tämä kieltä myös palveluja koskeviin tavaramerkkeihin, se ei olisi rajoittunut viittaamaan Pariisin yleissopimuksen 6 ter artiklaan, vaan se olisi maininnut tämän kiellon itse asetuksen N:o 40/94 7 artiklan tekstissä. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti, että poiketen siitä, mitä on säädetty yhdistelmämerkin erottamiskyvyn arvioinnista, Pariisin yleissopimuksen 6 ter artiklaa sovellettaessa on otettava huomioon jokainen mainitun tavaramerkin osatekijä, jolloin kyseisen tavaramerkin rekisteröinnin esteeksi riittää, että yksi osatekijä muodostaa valtion tunnuksen tai sen jäljitelmän, riippumatta tavaramerkistä saatavasta kokonaisvaikutelmasta. Lopuksi Pariisin yleissopimuksen 6 ter artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltaminen ei edellytä sitä, että kohdeyleisö voisi erehtyä haetun tavaramerkin kattamien tavaroiden alkuperästä tai tämän tavaramerkin haltijan ja valtion, jonka tunnus on haetussa tavaramerkissä, välisen yhteyden olemassaolosta.

Asiassa *Hartmann vastaan SMHV (E)* (T-302/06, ei julkaistu) 9.7.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti merkittävän täsmennyksen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan SMHV voi perustaa analyysinsä tosiseikkoihin, jotka johtuvat käytännön kokemuksesta, joka on yleisesti hankittu laajaan kulutukseen tulevien tuotteiden markkinoinnista, eikä se ole velvollinen esittämään esimerkkejä tällaisesta kokemuksesta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että koska SMHV:n elimet olivat määritelleet tuotteet, joita haettu tavaramerkki koski, sellaisiksi tuotteiksi, joita ei ole tarkoitettu laajaan kulutukseen vaan erityisyleisölle, ei voida sallia, että nämä elimet perustavat analyysinsä konkreettisiin tosiseikkoihin, jotka kaikki henkilöt voivat tuntea.

Joukko tuomioita antoi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle mahdollisuuden tämentää sitä yhteyttä, joka tavaramerkin ja niiden tavaroiden tai palvelujen, joita se koskee, välillä on oltava, jotta sitä voidaan pitää kuvailevana, ja näitä ovat erityisesti asiassa *Eurocopter vastaan SMHV (STEADYCONTROL)* (T-181/07, ei julkaistu) 2.4.2008 annettu tuomio, asiassa *HUP Uslugi Polska vastaan SMHV – Manpower (I.T.@MANPOWER)* (T-248/05, ei julkaistu, muutoksenhaku vireillä) 24.9.2008 annettu tuomio, asiassa *REWE-Zentral vastaan SMHV (Port Louis)* (T-230/06, ei julkaistu) 15.10.2008 annettu tuomio, asiassa *CFCMCEE vastaan SMHV (SURFCARD)* (T-325/07, ei julkaistu) 25.11.2008 annettu tuomio ja asiassa *Ford Motor vastaan SMHV (FUN)* (T-67/07, ei vielä julkaistu) 2.12.2008 annettu tuomio. Erityisesti viimeksi mainitussa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että

²³ Teollisoikeuksien suojelemista koskeva 20.3.1883 tehty Pariisin yleissopimus, sellaisena kuin se on tarkistettu ja muutettuna (Yhdistyneiden Kansakuntien sopimuskokoelma, osa 828, nro 11847, s. 108).

yhtäältä sanan "fun" merkityksen ja toisaalta moottorikäyttöisten maa-ajoneuvojen sekä niiden osien ja varusteiden välinen yhteys ei ollut riittävän suora ja konkreettinen, jotta haetun tavaramerkin rekisteröinti olisi voitu evätä, päinvastoin kuin valituslautakunta oli päättänyt.

Lopuksi asiassa *Compagnie générale de diététique vastaan SMHV (GARUM)* (T-341/06, ei julkaistu) 12.3.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, että merkin erottamiskykyä koskevan analyysin on viitattava kokemukseen konkreettisista ja ajankohtaisista markkinoista tai vähintäänkin erittäin todennäköisistä ja ajallisesti riittävän lähellä olevista. Sitä vastoin oletettu tai jopa hypoteettinen kehitys ilman mitään yhteyttä konkreettisiin ja todennettavissa oleviin seikkoihin ei voi lähtökohteisesti riittää.

2. Rekisteröinnin suhteelliset hylkäysperusteet

Tsekkiläisen yhtiön Budějovický Budvarin ja amerikkalaisen yhtiön Anheuser-Buschin välinen oikeusriita on vuoden 2007 tapaan johtanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkitsemaan yhdistetyissä asioissa *Budějovický Budvar vastaan SMHV – Anheuser-Busch (BUD)* (T-225/06, T-255/06, T-257/06 ja T-309/06, ei vielä julkaistu) 16.12.2008 antamassaan tuomiossa asetuksen N:o 40/94 8 artiklan 4 kohtaa, joka mahdollistaa yhteisön tavaramerkin rekisteröinnin vastustamisen vetoamalla muuhun aikaisempaan merkkiin kuin tavaramerkkiin. Aluksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että SMHV:n on otettava huomioon jäsenvaltioissa suojatut aikaisemmat oikeudet eikä se voi saattaa kyseenalaiseksi niiden pätevyyttä. Näin ollen niin kauan kuin Itävallassa ja Ranskassa alkuperänimitykselle "bud" myönnetty suoja on voimassa näiden valtioiden kansallisten oikeuksien perusteella, SMHV:n on otettava huomioon tämän suojan vaikutukset. Sitten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että SMHV:n olisi pitänyt sen sijasta, että se sovelsi analogisesti asetuksen N:o 40/94 43 artiklaa ja vaati Budějovický Budvaria näyttämään toteen "bud"-nimitysten tosiasiallisen käytön, tutkia, käytettiinkö kyseessä olevia merkkejä taloudelliseen hyötyyn tähtäävän liiketoiminnan yhteydessä eikä yksityisesti siitä riippumatta, millä alueella tämä käyttö tapahtui. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että tsekkiläinen yhtiö onnistui näyttämään toteen, että kyseessä olevia nimityksiä käytetään liike-elämässä. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että SMHV teki virheen, kun se jätti huomiotta kaikki merkitykselliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat sen määrittämiseksi, antavatko asianomaiset kansalliset oikeudet Budějovický Budvarille oikeuden kieltää myöhemmän tavaramerkin käytön.

Vuoden 2008 oikeuskäytännön tärkeimpään antiin tällä alalla kuuluu kysymys, joka koskee sellaisten tavaroiden ja/tai palvelujen samankaltaisuutta, joita koskee aikaisempi merkki ja haettu tavaramerkki, sekaannusvaaran olemassaolon arvioimisen osalta. Asiassa *Coca-Cola vastaan SMHV – San Polo (MEZZOPANE)* (T-175/06, ei vielä julkaistu) 18.6.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi ensiksi, että viinin ja oluen välillä on ainoastaan vähäinen samankaltaisuus. Vaikka viini ja olut voivatkin osittain täyttää saman tarpeen eli juoman nauttimisen aterian tai aperitiivin yhteydessä, kohdeyleisöön kuuluva kuluttaja mieltää ne erillisiksi tavaroiksi. Sitä paitsi ei ole olemassa mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin päätellä, että toisen näistä tavaroista ostanut joutuisi ostamaan

myös toisen ja että ne olisivat siten toisiaan täydentäviä. Päinvastoin viini ja olut ovat jossain määrin kilpailijoita, kun otetaan huomioon hintaerot.

Asiassa *Group Lottuss vastaan SMHV – Ugly (COYOTE UGLY)* (T-161/07, ei julkaistu) 4.11.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että yhtäältä "oluiden" ja toisaalta "cocktailbaaripalvelujen" sekä "ajanvietepalvelujen, diskoteekkipalvelujen ja yökerhojen" välillä vallitsee suuri täydentävyys. Oluita nimittäin käytetään janon sammuttamiseen tai huihin vuoksi, kun taas kyseiset palvelut kattavat toiminnan, joka koostuu alkoholijuomien valmistamisesta ja tarjoilusta paikassa, jonne mennään huvittelemaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että SMHV voi näin ollen perustellusti todeta, että näiden tavaroiden ja näiden palvelujen välillä vallitsee vähäinen samankaltaisuus. Asia on toisin oluiden ja "kulttuuritoimintojen" samankaltaisuuden osalta, koska viimeksi mainitut edustavat paljon vähäisempää täydentävyyssuhdetta oluen kanssa kuin edellä tarkoitettut palvelut.

Tavaroiden ja palvelujen täydentävyys on myös kahden muun tuomion kohteena, jotka on annettu mitättömyysmenettelyjen yhteydessä. Asiassa *Oakley vastaan SMHV – Venticinque (O STORE)* (T-116/06, ei vielä julkaistu) 24.9.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti, että tiettyjen tarvikkeiden ja varusteiden vähittäiskaupan yhteydessä suoritettujen palvelujen ja näiden samojen tavaroiden väliselle suhteelle on ominaista läheinen yhteys siinä mielessä, että tavarat ovat tärkeitä tai jopa välttämättömiä kyseisten palvelujen käytön kannalta. Kyseisiä palveluja nimittäin tarjotaan mainittujen tavaroiden myynnin yhteydessä ja vähittäiskauppa käsittää kaiken toiminnan, jota kauppias harjoittaa saattaakseen myyntitoimen päätökseen. Tätä yhteyttä ei sitä vastoin ole, jos tavaramerkin kattamat myyntipalvelut koskevat tarvikkeita ja varusteita ja toinen tavaramerkki koskee vaatekappaleita ja nahkatavaroita.

Asiassa *Weiler vastaan SMHV – IQNet Association – The International Certification Network (Q2WEB)* (T-242/07, ei julkaistu) 12.11.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti perustellakseen toteamustaan, jonka mukaan kyseessä olevia tavaroita ja palveluita, joita tavaramerkki Q2WEB koskee, voidaan kaikkia käyttäjä ja/tai toimittaa yhdessä tai peräkkäin kyseessä olevien palvelujen, joita tavaramerkki QWEB Certified Site koskee, toimittamiseksi kuluttajille, että televiestintäpalvelujen ja erityisesti internetin välityksellä tapahtuvien sen kaltaisten televiestintäpalvelujen, joita tavaramerkki QWEB Certified Site koskee, tarjoajat toimittavat asiakkailleen yleensä ohjelmiston sekä kyseisen ohjelmiston ylläpito- ja päivityspalvelun, joka on oletettavasti tärkeä toimitetun televiestintäpalvelun käytölle, ja että tällaiset ohjelmistot ja palvelut ovat osa tavaroita ja palveluja, joita tavaramerkki Q2WEB koskee.

Tämän vuoden oikeuskäytännön antiin sisältyy lisäksi käsitteellinen vertailu riidanalaisten merkkien välillä inter partes -menettelyjen yhteydessä. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oli otettava kantaa kahden sanamerkin EL TIEMPO ja TELETIEMPO samankaltaisuuteen, se totesi asiassa *Casa Editorial el Tiempo vastaan SMHV – Instituto Nacional de Meteorología (EL TIEMPO)* (T-233/06, ei julkaistu) 22.4.2008 antamassaan tuomiossa, että mikään kyseessä olevien tavaroiden ja palvelujen kuvauksen sanamuodossa ei tehnyt mahdolliseksi katsoa, että sanaa "tiempo" tulkitaan välttämättä sen aikaan liittyvässä merkityksessä haetun tavaramerkin osalta ja ilmastotieteellisessä merkityksessä aikaisempien tavaramerkkien osalta.

Lisäksi, kuten ilmenee asiassa *Harman International Industries vastaan SMHV – Becker (Barbara Becker)* (T-212/07, ei vielä julkaistu) 2.12.2008 annetusta tuomiosta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että silloin kun sanamerkki muodostuu kahdesta osasta, joista toinen on yhteinen toisen sanamerkin ainoan osan kanssa, ei sekaannusvaaran toteamisen kannalta edellytetä, että riidanalaisten tavaramerkkien yhteinen osa on hallitsevana osana kokonaisvaikutelmassa, jonka moniosainen tavaramerkki luo. Jos nimittäin tällainen edellytys asetettaisiin, vaikka yhteisellä osalla on itsenäinen erottamiskykyinen asema moniosaisessa tavaramerkissä, aikaisemman tavaramerkin haltija menettäisi tämän tavaramerkin antaman yksinoikeuden.

Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, mikä on keskivertokuluttajan tarkkaavaisuusaste silloin, kun tämä ostaa halvan huonekaluelementin. Koska kyseisen kuluttajan toiminta perustuu joukkoon toiminnallisia ja esteettisiä pohdiskeluja harmonian luomiseksi hänellä jo olevien muiden huonekaluelementtien kanssa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi asiassa *Inter-IKEA vastaan SMHV – Waibel (idea)* (T-112/06, ei julkaistu) 16.1.2008 antamassaan tuomiossa, että silloin, kun ostotoimi suppeassa merkityksessä voidaan suorittaa nopeasti tiettyjen huonekalujen osalta, valintaa edeltävä vertailu- ja harkintaprosessi edellyttää määritelmän mukaan tarkkaavaisuuden korkeaa tasoa.

3. Muoto- ja menettelykysymykset

a) Aikaisemman merkin tosiasiallista käyttöä koskeva näyttö

Asiassa *Boston Scientific vastaan SMHV – Terumo (CAPIO)* (T-325/06, ei julkaistu) 10.9.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että niiden lukujen todistusvoima, jotka sisältyivät aikaisemman tavaramerkin kattamien tavaroiden myyntiluetteloon, jonka tavaramerkin haltija oli toimittanut SMHV:lle, voitiin vahvistaa muilla keinoilla kuin asetuksen N:o 40/94 76 artiklan 1 kohdassa ja asetuksen (EY) N:o 2868/95²⁴ 22 säännössä tarkoitetuilla notaarin vahvistamalla asiakirjalla ja vakuutuksilla. Se seikka, että näitä myyntejä vastaavat laskujen tietyt osatekijät sisältyivät luetteloon, osoitti sen johdonmukaisuutta ja totuudenmukaisuutta. Lisäksi laskun laatiminen osoitti, että aikaisempaa tavaramerkkiä oli käytetty julkisesti ja ulkopuolisiin nähden eikä ainoastaan haltijayrityksen sisällä tai sen omistamassa tai valvomassa jakeluverkossa.

Asiassa *Rajani vastaan SMHV – Artoz-Papier (ATOZ)* (T-100/06, ei julkaistu), 26.11.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli kysymystä ajankohdasta, joka on otettava huomioon alkamispäivänä laskettaessa viiden vuoden ajanjaksoa, jonka kuluessa aikaisemmalta tavaramerkiltä ei voida edellyttää näyttöä tosiasiallisesta käytöstä, jos tähän merkkiin on kohdistunut Maailman henkisen omaisuuden järjestössä (WIPO) kansainvälinen rekisteröintihakemus, joka on jätetty tiettyinä päivinä mutta joka on hyväksytty jäsenvaltiossa annetun suojan eduksi myöhemmänä ajankohtana. Todettuaan, että kysymys kuuluu asianomaiseen kansalliseen oikeuteen, ensimmäisen oikeus-

²⁴ Yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94 täytäntöönpanosta 13.12.1995 annettu komission asetus (EY) N:o 2868/95 (EYVL L 303, s. 1).

asteen tuomioistuin totesi, että jos tämän oikeuden mukaisesti suoja evätään väliaikaisesti kansainvälisesti rekisteröidyltä tavaramerkiltä mutta myönnetään sittemmin, rekisteröinnin katsotaan tapahtuneen päivänä, jona WIPO saa suojan myöntämistä koskevan lopullisen ilmoituksen.

b) Toiminnallinen jatkuvuus

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi periaatteita, jotka on vahvistettu yhteisöjen tuomioistuimen asiassa *SMHV vastaan Kaul*²⁵ 13.3.2008 antamassa tuomiossa, täsmen-tään asiassa *El Corte Inglés vastaan SMHV – Abril Sánchez ja Ricote Saugar (BOOMERANGTV)* (T-420/03, ei vielä julkaistu) 17.6.2008 antamassaan tuomiossa, että vaikka valituslautakunnalla ei ollut velvollisuutta ottaa huomioon tosiseikkoja ja todisteita, jotka oli esitetty ensimmäistä kertaa valituslautakunnassa, oli kuitenkin tarkastettava, ettei valituslautakunta ollut kieltäytymisellään rikkonut asetuksen N:o 40/94 74 artiklan 2 kohtaa katso-malla, ettei sillä ollut mitään harkintavaltaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kat-soi, että kyseessä olevien tosiseikkojen ja todisteiden luonne on ainoastaan yksi osatekijöistä, jotka voidaan ottaa huomioon, kun SMHV käyttää sille kuuluvaa harkintaval-taa. Koska valituslautakunta käytti perusteena sitä tosiseikkaa, että kantajalle oli jo annettu tilaisuus esittää kyseessä olevat asiakirjat väiteosastossa, se on implisiittisesti katsonut, että esillä olevan asian olosuhteet olivat esteenä niiden huomioon ottamiselle. Näin ollen valituslautakunta ei tehnyt ratkaisuaan sellaisen periaatteen nojalla, jonka mukaan asiakir-joja, jotka kantaja on esittänyt ensimmäistä kertaa valituslautakunnassa, ei voida ottaa tut-kittavaksi, vaan se perusteli päätöksensä tämän seikan osalta.

c) Oikeussuojaintressi ja mitättömyysmenettelyt

Asiassa *Lancôme vastaan SMHV – CMS Hasche Sigle (COLOR EDITION)* (T-160/07, ei vielä jul-kaistu, muutoksenhaku vireillä) 8.7.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeus-asteen tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 40/94 55 artiklan 1 kohdan rakenteesta ilme-nee, että lainsäätäjän tarkoituksena on ollut sallia jokaisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön ja jokaisen ryhmittymän, joka voi esiintyä kantajana tai vastaajana oikeu-denkäynnissä, esittää ehdottomiin mitättömyysperusteisiin perustuvia mitättömäksi julis-tamista koskevia vaatimuksia ilman, että olisi osoitettava oikeussuojaintressin olemassaolo, vaikka se on nimenomaisesti rajoittanut suhteellisiin mitättömyysperusteisiin perustuvien mitättömäksi julistamista koskevien vaatimusten esittäjien piiriä tavaramerkkien tai aikai-sempien oikeuksien haltijoihin sekä käyttöluvan saajiin.

²⁵ Asia C-29/05 P (Kok., s. I-2213).

d) Valituslautakuntien velvollisuudet

Perusteluvellvollisuutta koskevaan vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön²⁶ nojautuen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti asiassa *Reber vastaan SMHV Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli (Mozart)* (T-304/06, ei vielä julkaistu) 9.7.2008 antamassaan tuomiossa, että valituslautakunnalla ei ole pääsääntöisesti velvollisuutta esittää päätöksessään erityistä vastausta jokaiseen väitteeseen, joka koskee sen omien elimien tai kansallisten elimien tai tuomioistuinten antamia määrätynlaisia ratkaisuja samankaltaisissa asioissa, jos sen konkreettisesti asiassa tekemästä päätöksestä ilmenee ainakin implisiittisesti, mutta selvästi ja yksiselitteisesti syyt, joiden vuoksi näillä muilla ratkaisuilla ei ole merkitystä tai niitä ei oteta huomioon sen arvioinnissa.

Edellä mainitussa asiassa *COYOTE UGLY* antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että vaikka valituslautakunnalla on oikeus jakaa viran puolesta haetun tavaramerkin kattamat palvelut ilmoittamalla täsmällisesti aikaisemman tavaramerkin kanssa yhteensoveltuvat alayksiköt silloin, kun se havaitsee osittaisenkin samankaltaisuuden kyseessä olevien tavaroiden ja palvelujen välillä väitemenettelyn yhteydessä, sillä ei ole tähän velvollisuutta.

Kasvinjalostajanoikeuksia koskeva suoja

Asetuksella (EY) N:o 2100/94²⁷ on perustettu kasvinjalostajanoikeuksia koskeva yhteisön suojajärjestelmä, jossa sallitaan yhteisön koko alueella voimassa olevien kasvilajikkeita koskevien teollisoikeuksien myöntäminen. Tämän yhteisön järjestelmän täytäntöönpanosta ja soveltamisesta huolehtii yhteisön kasvilajikevirasto (jäljempänä YKLV), hajautettu yhteisön virasto, jonka toimipaikka on Angers (Ranska) ja joka on ollut toiminnassa 27.4.1995 lukien. YKLV:oon on perustettu valituslautakunta, joka on toimivaltainen ratkaista sen tekemiä tietyntyyppisiä päätöksiä koskevat valitukset. Kyseisen asetuksen 73 artiklan mukaan YKLV:n valituslautakunnan päätöksiin voidaan hakea muutosta yhteisöjen tuomioistuimissa.

Vuoden 2008 aikana ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antanut ensimmäiset kaksi tuomiota, jotka koskevat YKLV:n valituslautakunnan tekemiä päätöksiä. Otettuaan kantaa pääasiallisesti tutkittavaksi ottamiseen asiassa *Federación de Cooperativas Agrarias de la Comunidad Valenciana vastaan YKLV – Nador Cott Protection (Nadorcott)* (T-95/06, ei vielä julkaistu) 31.1.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määritteli asiassa harjoittamansa tuomioistuinvalvonnan ulottuvuuden asiassa *Schröder vastaan YKLV (SUMCOL 01)* (T-187/06, ei vielä julkaistu) 19.11.2008 antamassaan tuomiossa. Tältä osin se huomautti, että kun yhteisöjen tuomioistuimet antavat ratkaisunsa yhteisön hallintoviranomaisen monitahoisten teknisten arviointien perusteella tekemistä päätöksistä, ne harjoittavat lähtökohtaisesti rajoitettua valvontaa eivätkä korvaa kyseisen viran-

²⁶ Yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004 (Kok., s. I-123) ja asia C-3/06 P, Groupe Danone v. komissio, tuomio 8.2.2007 (Kok., s. I-1331).

²⁷ Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27.7.1994 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2100/94 (EYVL L 227, s. 1).

omaisen tosiseikkojen osalta tekemää arviointia omalla arvioinnillaan, mutta ne eivät kuitenkaan pidättäydy valvomasta sitä, miten hallinto on tulkinnut teknisiä tietoja. Tätä lähestymistapaa voidaan soveltaa tapauksiin, joissa hallintopäätös on tieteenaloihin, kuten kasvitieteeseen ja perinnöllisyystieteeseen, kuuluvien monitahoisten arviointien seurausta. Esillä olevassa asiassa kasvilajikkeen erotettavuuden arviointi asetuksen N:o 2100/94 7 artiklan 1 kohdassa säädettyjen kriteerien perusteella on siinä määrin tieteellisesti ja teknisesti monitahoinen tehtävä, että tuomioistuINVALVONNAN ulottuvuuden rajoittaminen on tämän vuoksi perusteltua. Nämä kriteerit nimittäin edellyttävät sen tutkimista, erottuuko kyseessä oleva lajike selvästi tietyn genotyypin tai genotyyppiyhdistelmän ominaispiirteiden kuvauksen perusteella kaikista muista lajikkeista. Sitä vastoin sen seikan arvioiminen kyseisen asetuksen 7 artiklan 2 kohdassa lueteltujen kriteerien perusteella, onko olemassa jokin toinen yleisesti tunnettu lajike, ei edellytä asiantuntemusta ja erityistä teknistä osaamista eikä ole sillä tavoin monitahoinen tehtävä, että tuomioistuINVALVONNAN rajoittaminen olisi sen perusteella oikeutettua. Näiden kriteerien mukaan edellytetään nimittäin ainoastaan sen tutkimista, oliko esimerkiksi kyseessä olevaa lajiketta koskevan kasvinjalostajaoikeushakemuksen tekopäivänä jokin toinen lajike suojattu tai kirjattu viralliseen lajikerekisteriin.

Oikeus tutustua asiakirjoihin

Asiassa *MyTravel vastaan komissio* (T-403/05, ei vielä julkaistu, muutoksenhaku vireillä) 9.9.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi asiakirjoihin tutustumisoikeuden, josta säädetään asetuksessa (EY) N:o 1049/2001²⁸, ulottuvuutta tiettyihin asiakirjoihin, jotka sisältyvät komission asiakirjoihin yrityskeskittymän soveltuvuutta yhteismarkkinoille koskevan arvioinnin yhteydessä, sekä asiakirjoihin, jotka komission yksiköt ovat laatineet sen jälkeen kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kumonnut yhden sen päätöksistä.

Kyseinen tuomio kuuluu asiayhteyteen, joka koskee Airtoursin ja First Choicen välistä yrityskeskittymää, jonka komissio oli todennut yhteismarkkinoille soveltumattomaksi. Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli kumonnut tämän päätöksen asiassa *Airtours vastaan komissio* (T-342/99, Kok., s. II-2585) 6.6.2002 antamassaan tuomiossa, komissio perusti työryhmän, joka koostui sen kilpailun pääosaston (PO) ja sen oikeudellisen yksikön virkamiehistä ja jonka tehtävänä oli tutkia, oliko tarkoituksenmukaista tehdä valitus ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta, ja arvioida, mitkä ovat kyseisen tuomion vaikutukset yrityskeskittymien valvontaan tai muihin aloihin sovellettaviin menettelyihin. *MyTravel*, *Airtoursin* oikeudellinen seuraaja, kääntyi komission puoleen saadakseen oikeuden tutustua kahdentyypisiin asiakirjoihin: yhtäältä työryhmän laatimiin valmisteluasiakirjoihin ja raporttiin sekä toisaalta asian *Airtours/First Choice* asiakirja-aineiston asiakirjoihin, joihin raportti perustui. Komissio epäsi tutustumisoikeuden suurimpaan osaan näistä asiakirjoista kolmen asetuksessa N:o 1049/2001 säädetyn poikkeuksen perusteella.

²⁸ Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, s. 43).

Ensinnäkin päätöksentekomenettelyn suojaan liittyvän poikkeuksen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että työryhmän laatima raportti on osa komission täysin hallinnollisia, ei lainsäädännöllisiä tehtäviä. Yleisön intressi saada tieto asiakirjan sisällöstä avoimuusperiaatteen nojalla ei ole yhtä painava silloin, kun on kyse asiakirjasta, joka on laadittu sellaisen hallintomenettelyn aikana, jossa on tarkoituksena soveltaa kilpailuoikeuden sääntöjä, kuin silloin, kun on kyseessä asiakirja, joka liittyy lainsäädäntömenettelyyn. Korostaen, että raportin sisältämien tietojen ilmaisemiseen yleisölle liittyy riski siitä, että komission virkamiesten mielipiteet, jotka voivat olla kriittisiä, julkaistaan, ja siitä, että raportin sisältöä ja komission tekemää lopullista päätöstä voitaisiin vertailla, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli, että komissio oli perustellusti evännyt tutustumisoikeuden, kun se oli katsonut, että raportin sisältämien tietojen ilmaiseminen yleisölle vahingoittaisi vakavasti yhden komission jäsenen mahdollisuutta ilmaista vapaasti ja kattavasti mielipiteensä omien yksiköidensä päätelmistä. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi Airtours-First Choice yrityskeskittymään liittyvien sisäisten asiakirjojen osalta, että komissio oli katsonut perustellusti, että näiden asiakirjojen sisältämien tietojen ilmaiseminen vähentäisi sen yksiköiden kykyä ilmaista näkemyksensä ja vahingoittaisi vakavasti sen päätöksentekomenettelyä yrityskeskittymien valvontaa koskevista asioista, koska ne voivat ilmentää komission yksiköiden mielipiteitä, jotka eivät ehkä enää sisälly päätöksen lopulliseen versioon. Tällainen tietojen ilmaiseminen kannustaisi itsesensuuriin ja vahingoittaisi yksiköitten välistä vapaata ja kattavaa kommunikointia. Lisäksi tämä riski on kohtuudella ennakoitavissa, koska on todennäköistä, että tällaisia asiakirjoja voidaan käyttää komission yksiköiden kantaan vaikuttamiseksi, jonka on oltava vapaa ja riippumaton kaikista ulkopuolisista paineista.

Mitä toiseksi tulee tuomioistuinkäsittelyn ja oikeudellisen neuvonannon suojaan liittyvään poikkeukseen, jonka osalta kantaja väitti, ettei se ollut sovellettavissa vastausmuistioihin, jotka oikeudellinen yksikkö laati kilpailun pääosastolle Airtours-päätöksen valmistelun yhteydessä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että kyseisten muistioiden sisältämien tietojen ilmaiseminen voi johtaa siihen, että oikeudellinen yksikkö toimii tulevaisuudessa pidättyväisesti ja varovaisesti, jottei se vaikuttaisi komission päätöksentekokykyyn asioissa, joihin oikeudellinen yksikkö osallistuu hallinnollisessa ominaisuudessa. Se lisäsi, että oikeudellisten neuvojen ilmaiseminen voi asettaa komission vaikeaan tilanteeseen, jossa sen oikeudellinen yksikkö voisi joutua puolustamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kantaa, joka ei ollut sen kanta sisäisen menettelyn aikana. Tällainen ristiriita voi vaikuttaa huomattavasti oikeudellisen yksikön mielipiteenvapauteen ja sen mahdollisuuteen puolustaa tehokkaasti komission lopullista kantaa yhteisöjen tuomioistuimissa yhdenvertaisesti muiden eri osapuolten edustajien kanssa.

Kolmanneksi tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimien tarkoitusten suojaan liittyvästä poikkeuksesta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin totesi, että pyydetyn asiakirjan osalta komission päätös sisälsi ainoastaan epäselviä ja yleisiä arvioita, joiden osalta ei ole mahdollista ymmärtää, millä tavalla tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimet olisivat voineet vaarantua, ja kumosi kyseisen päätöksen, sikäli kuin siinä evätään tutustumisoikeus kyseiseen asiakirjaan.

Asiassa *Muñiz vastaan komissio* (T-144/05, ei julkaistu) 18.12.2008 annettussa tuomiossa käsitellään myös kysymystä päätöksentekomenettelyn suojaan liittyvän poikkeuksen soveltamisesta pyynnön yhteydessä, joka koskee tutustumisoikeutta valmisteluasiakirjoi-

hin, jotka työryhmä on jättänyt nimikkeistökomitealle, joka toimii komission toteuttamien tavaroiden luokittelutoimenpiteiden hyväksymistä koskevassa lainsäädäntömenettelyssä, jos tietyn tuotteen luokittelu voi aiheuttaa vaikeuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että vaikka päätöksentekomenettelyn suoja ulkoista painetta vastaan voi muodostaa legitiimin perusteen rajoittaa oikeutta tutustua asiakirjoihin, tällaisen paineen on kuitenkin oltava todellisuudessa kiistämätön ja sen riskin ennakoitavuus, että tämä vaikuttaisi olennaisesti luokittelupäätökseen, on osoitettava. Lisäksi vaikka on otettava huomioon komission huoli siitä, että henkilöstön ja asiantuntijoiden kyky ilmaista vapaasti mielipiteensä säilyy, on kuitenkin tärkeää arvioida, onko tämä huolestuminen objektiivisesti perusteltua. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että esillä olevassa asiassa näin ei ollut, koska komissio ei ollut tukenut väitteitään millään todisteilla, ja kumosi riidanalaisen päätöksen.

Kaupallisten etujen suojaan liittyvää poikkeusta käsitellään asiassa *Terezakis vastaan komissio* (T-380/04, ei julkaistu) 30.1.2008 annetussa tuomiossa. Komissio oli nimenomaan kieltäytynyt myöntämästä kantajalle oikeutta tutustua sopimukseen, joka oli tehty Athens International Airportin ja Hochtief-yhtymän välillä ja joka koski Ateenan uuden lentoaseman rakentamista Spataan, sen vuoksi, että siihen sisältyvien tietojen ilmaiseminen vahingoittaisi vakavasti sopimuspuolten kaupallisia etuja. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että luonteensa puolesta tällainen sopimus voi sisältää luottamuksellisia tietoja, jotka koskevat sekä asianomaisia yhtiöitä että niiden liikesuhteita, ja että lähtökohtaisesti yrityksen kustannusrakenteeseen liittyvät täsmälliset seikat ovat liikesalaisuuksia, joiden ilmaiseminen kolmansille voi vahingoittaa tämän kaupallisia etuja. Vaikka onkin totta, että tietyt sopimuksen kohdat sisältävät tietoja, jotka koskevat sopimuspuolia ja niiden liikesuhteita, komission tekemän tarkastelun avulla ei voida arvioida konkreettisesti, soveltuuko esitetty poikkeus todella kaikkiin sopimukseen sisältyviin tietoihin. Koska komission osalta ei vaikuttaisi mahdottomalta ilmoittaa syyt, joihin koko pääsopimuksen luottamuksellisuus perustuu, ilmaisematta viimeksi mainitun sisältöä ja näin ollen ilman, että poikkeus menettää olennaisen tarkoituksensa, ja koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä ei ole korvata omalla arvioinnillaan komission arviointia, se kumosi riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin siinä evättiin osittainenkin tutustumisoikeus sopimukseen.

Asiassa *Williams vastaan komissio* (T-42/05, ei julkaistu) 10.9.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti itselleen kysymyksen siitä, voidaanko päätöstä, jossa evätään osittain tutustumisoikeus tiettyihin siinä yksilöityihin asiakirjoihin, tulkita siten, että se käsittää implisiittisen kielteisen päätöksen tutustumisoikeuden osalta tiettyntyyppisiin muihin asiakirjoihin, kuten geneettisesti muunnettuja organismeja koskevan direktiivin 2001/18/EY²⁹ valmistelutyön yhteydessä vaihdettuihin muistioihin ja sähköposteihin, joita ei ole yksilöity siinä mutta jotka ovat myös olleet tutustumispyynnön kohteena. Tässä tarkoituksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin eteni kolmessa vaiheessa. Ensiksi se totesi, että komission hallussa oli huomattava määrä muita kuin riidanalaisessa päätöksessä mainittuja valmisteluasiakirjoja ja että komission tätä koskevan ilmoituksen puuttuessa ei ollut syytä olettaa, että kyseessä olevia asiakirjoja ei ollut olemassa. Tämän jäl-

²⁹ Geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön ja neuvoston direktiivin 90/220/ETY kumoamisesta 12.3.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/18/EY (EYVL L 106, s. 1).

keen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki, oliko tutustumista koskeva hakemus riittävän täsmällinen, jotta komission oli mahdollista ymmärtää, että se koski tällaisia asiakirjoja. Tarkastellessaan esillä olevan asian olosuhteita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että asia oli näin ja päätteli siitä, että se seikka, että komissio ei ollut yksilöinyt riidanalaisessa päätöksessään kaikkia sisäisiä asiakirjoja, jotka liittyivät direktiivin 2001/18 antamisen asiayhteyteen, vastasi asetuksen N:o 1049/2001 8 artiklan mukaisesti tutustumisoikeuden implisiittistä epäämistä, mistä voidaan nostaa kanne ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli sitä, voiko se tosiseikka, että riidanalaisessa päätöksessä ei ollut otettu huomioon kyseisten asiakirjojen sisältämien tietojen ilmaisemista, olla perusteltu esillä olevan asian erityisten olosuhteiden vuoksi erityisesti siitä syystä, että tutustumista koskeva hakemus oli mahdollisesti laaja ja epätasällinen. Muistuttaen, että toimielimen mahdollisuutta punnita yleisön intressiä tutustua asiakirjoihin ja siitä aiheutuvaa työtaakkaa käytetään vain poikkeustapauksissa, jotka rajoittuvat tapauksiin, joissa aiheutuisi asiakirjojen konkreettisen ja asiakirjakohtaisen tutkimisen vuoksi epätarkoituksenmukaisen laajoja hallinnollisia tehtäviä, ja todeten, että komissio ei muodollisesti vetoa tällaiseen poikkeukseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komissio ei ollut perustellut yksilöimättömiä asiakirjoja koskevaa implisiittistä epäämistään riidanalaisessa päätöksessä. Määritelmän mukaan tämä tutustumisoikeuden epääminen merkitsee perustelujen täyttä puuttumista, jota komissio ei voi korjata yhteisöjen tuomioistuimissa esitettyjen seikkojen avulla ja joka oikeuttaa riidanalaisen päätöksen kumoamisen tältä osin.

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka – Terrorismin torjunta

Vuonna 2008 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on uudelleen ottanut kantaa terrorismin torjuntaa koskeviin asioihin kahdessa tuomiossa, asiassa *People's Mojahedin Organization of Iran vastaan neuvosto* (T-256/07, ei vielä julkaistu, muutoksenhaku vireillä) 23.10.2008 annetussa tuomiossa ja asiassa *People's Mojahedin Organization of Iran vastaan neuvosto* (T-284/08, ei vielä julkaistu) 4.12.2008 annetussa tuomiossa saman kantajan voitettua jo osittain juttunsa vuonna 2006³⁰. Ensimmäisessä tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, että kun neuvoston on arvioitava, onko jonkun henkilön tai jonkin ryhmän tai yhteisön varojen jäädyttäminen perusteltua tai säilyykö se perusteltuna, sen on ennen kaikkea arvioitava sitä vaaraa, että tällaisen toimenpiteen puuttuessa kyseisiä varoja voitaisiin käyttää terroritekojen rahoitukseen ja valmisteluun. Mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen rooliin tulee, neuvostolle myönnettävä laaja harkintavalta ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pidättäydyttävä valvomasta kyseisen toimielimen merkityksellisistä tosiseikoista tekemää tutkintaa. Yhteisöjen tuomioistuinten on paitsi tutkittava esitettyjen todisteiden aineellinen paikansapitävyys, luotettavuus ja johdonmukaisuus myös tarkistettava, muodostavatko nämä todisteet merkityksellisten seikkojen kokonaisuuden, joka on otettava huomioon monitahoisen tilanteen arvioinnissa, ja voivatko kyseiset todisteet tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty. Tässä valvonnassa yhteisöjen tuomioistuinten tehtävänä ei kuitenkaan ole korvata omalla taloudellisilla seikoilla koskevalla arvioinnillaan neuvoston arviointia. Lisäksi

³⁰ Asia T-228/02, Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. neuvosto, tuomio 12.12.2006 (Kok., s. II-4665) (ks. vuoden 2006 vuosikertomus).

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että kun yhteisön toimielimellä on laaja harkintavalta, tiettyjen menettelyllisten takeiden noudattamisen valvonta on erityisen tärkeää. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että valvonta, joka koskee kysymystä siitä, oliko neuvostolla perusteltuja syitä voidakseen pitää voimassa kantajan varojen jäädyttämisen, on kiistatta sen valvonnan rajoissa, jota yhteisöjen tuomioistuimet voivat harjoittaa, sikäli kuin se vastaa pääasiallisesti ilmeistä arviointivirhettä koskevaa valvontaa.

Suoritettuaan tällaisen valvonnan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi toisen riidanalaisista päätöksistä sillä perusteella, että neuvosto ei ollut perustellut riittävästi syitä, joiden vuoksi se ei ollut ottanut huomioon Yhdistyneen kuningaskunnan oikeusviranomaisen, Proscribed Organisations Appeals Commissionin (jäljempänä POAC) tekemää päätöstä, jossa määrättiin poistamaan kantaja terroristijärjestöjen luettelosta kyseisessä maassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti, että varojen jäädyttämistä koskevien yhteisön toimenpiteiden toteuttamiseksi on välttämätöntä, että neuvosto varmistuu kansallisen toimivaltaisen oikeusviranomaisen päätöksen olemassaolosta sekä kyseisen päätöksen seurauksena kansallisella tasolla toteutetuista toimista. Päätöksessään POAC oli kuitenkin nimenomaan määritellyt kohtuuttomaksi Yhdistyneen kuningaskunnan Home Secretaryn (sisäasiainministeri) arvioinnin, jonka mukaan kantaja oli edelleen terrorismiin sekaantunut järjestö.

Toisessa kyseisistä tuomioista, joka on annettu nopeutetussa menettelyssä heti suullista käsittelyä seuraavana päivänä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka korosti tarvetta taata tasapaino terrorismin torjuntaan liittyvien vaatimuksien ja perusoikeuksien suojelemisen välillä, totesi, että koska niiden rajoitusten vastapainoksi, jotka neuvosto on kohdistanut asianomaisten puolustautumisoikeuksiin, on asetettava tiukka, itsenäinen ja riippumaton tuomioistuimen suorittama valvonta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on voitava valvoa varojen jäädyttämistä koskevien toimenpiteiden laillisuutta ja perusteltavuutta ilman, että sitä vastaan voitaisiin vedota neuvoston käyttämien todisteiden tai tietojen salattavaan luonteeseen tai luottamuksellisuuteen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen erityisesti sillä perusteella, että neuvostolla ei ole oikeutta perustaa varojen jäädyttämistä koskevaa päätöstään jäsenvaltion tiedoksi antamiin tarkkoihin tietoihin tai asiaan liittyviin seikkoihin, jos tämä jäsenvaltio ei ole valmis sallimaan niiden tiedoksi antamista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

Erioikeudet ja vapaudet

Asiassa *Mote vastaan parlamentti* (T-345/05, ei vielä julkaistu) 15.10.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti kantaa parlamentin päätökseen, joka koski yhden sen jäsenen koskemattomuuden pidättämistä. Esillä olevassa asiassa Ashley Neil Mote, joka on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, oli esitutkinnan kohteena, koska katsottiin, että hän oli saanut julkisia tukia vilpillisten ilmoitusten perusteella. Sen jälkeen kun Mote valittiin Euroopan parlamenttiin, hän vaati vireillä olevan rikosoikeudenkäynnin keskeyttämistä vedoten hänellä Euroopan parlamentin jäsenenä oleviin erioikeuksiin ja vapauksiin. Toimivaltainen kansallinen tuomioistuin päätti oikeudenkäynnin keskeyttämisestä ja katsoi, että menettely, jossa Mote oli vapaana takuita vastaan merkitsi Euroopan parlamentin jäsenten liikkumisvapauden kohdistuvaa rajoitusta ja oli siten

Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan³¹ 8 artiklan vastainen. Yhdistyneen kuningaskunnan pyynnöstä parlamentin täysistunto päätti Moten koskemattomuuden pidättämisestä, joka näin ollen vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan kyseisen päätöksen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomiossaan, että Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 10 artiklan viimeisestä kohdasta, jossa todetaan, että koskemattomuus ei estä Euroopan parlamenttia käyttämästä oikeuttaan pidättää koskemattomuuden yhden jäsenen osalta, ilmenee, että parlamentilla on toimivalta ratkaista pyyntö, joka koskee Euroopan parlamentin jäsenen koskemattomuuden pidättämistä. Sitä vastoin ei ole mitään määräystä siitä, että parlamentti olisi toimivaltainen viranomainen toteamaan pöytäkirjan 8 artiklassa säädetyn erioikeuden olemassaolon. Pöytäkirjan 8 ja 10 artiklalla ei sitä paitsi ole samaa soveltamisalaa, koska pöytäkirjan 10 artiklalla pyritään varmistamaan parlamentin jäsenten riippumattomuus siten, ettei heitä kohtaan voida harjoittaa painostusta uhkaamalla heitä pidätyksellä tai syytteillä parlamentin istuntojen aikana, ja koska 8 artiklan tehtävänä on suojata parlamentin jäseniä heidän liikkumisvapauteensa kohdistuvia, muita kuin lainkäytöllisiä rajoituksia vastaan. Korostaen, että Mote vetoaa ainoastaan lainkäytöllisiin rajoituksiin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli, ettei parlamentti tee minkäänlaista oikeudellista virhettä, kun se päättää pidättää Moten koskemattomuuden lausumatta siitä erioikeudesta, joka hänelle oli myönnetty parlamentin jäsenen ominaisuudessa.

II. Vahingonkorvausasiat

Tämän vuoden oikeuskäytännön pääasiallinen anti tällä alalla liittyy edellytyksiin, joilla yhteisön vastuu voi syntyä yhtäältä sen vuoksi, että yhteisön toimielin tai elin on levittänyt yksityisiä koskevia tietoja, ja toisaalta sen vuoksi, että komissio on tehnyt virheitä sellaisen taloudellisen analyysin yhteydessä, joka on yrityskeskittymän toteamista yhteismarkkinoille soveltumattomaksi koskevan päätöksen taustalla.

Suhde kansallisiin menettelyihin

Asiassa *Franchet ja Byk vastaan komissio* (T-48/05, ei vielä julkaistu) 8.7.2008 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsi asetusta (EY) N:o 1073/1999³², jossa säädetään Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) henkilökuntaan kuuluvien toteuttamista tarkastuksista, todentamisista ja toimista. OLAF on elin, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa toteuttaa toimielimissä sisäisiä hallinnollisia tutkimuksia, joiden tarkoituksena on selvittää vakavia tekoja, jotka voivat merkitä sitä, että yhteisön virkamies tai muu sen henkilöstöön kuuluva on jättänyt noudattamatta velvollisuuksiaan tavalla, joka voi johtaa kurinpitotoimiin ja tarvittaessa rikossyytteisiin. Tässä asetuksessa säädetään, että

³¹ Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8.4.1965 tehty pöytäkirja, joka on Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn sopimuksen (EYVL 1967, 152, s. 13) liitteenä.

³² OLAFin tutkimuksista 25.5.1999 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1073/1999 (EYVL L 136, s. 1).

kyseisissä tutkimuksissa on noudatettava perustamissopimusta ottaen erityisesti täysimääräisesti huomioon ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä noudattaen asianomaisen oikeutta tulla kuulluksi häntä koskevista seikoista. Koska esillä olevassa asiassa useissa Euroopan yhteisöjen tilastotoimistoa (Eurostat) koskevissa sisäisissä tilintarkastuksissa oli ilmennyt, että varainhoidossa oli mahdollisesti esiintynyt sääntöjenvastaisuuksia, OLAF oli aloittanut useita tutkimuksia, jotka koskivat muun muassa sellaisia sopimuksia, joita Eurostat oli tehnyt eri yhtiöiden kanssa. Vuosina 2002 ja 2003 OLAF oli toimittanut Luxemburgin ja Ranskan oikeusviranomaisille asiakirjat, jotka liittyivät tutkimuksiin, jotka koskivat näitä sääntöjenvastaisuuksia ja joihin oli vedetty mukaan Yves Franchet, Eurostatin entinen pääjohtaja, ja Daniel Byk, kyseisen viraston entinen johtaja. Viimeksi mainitut nostivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vahingonkorvauskanteen ja väittivät, että sekä OLAF että komissio olivat tehneet virheitä kyseisten tutkimusten aikana.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi komission argumentin, jonka mukaan vahingonkorvauskanne oli osittain ennenaikainen siitä syystä, että kansalliset menettelyt olivat edelleen kesken. Oikeudenkäynnissä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ei näet ole kyse siitä, onko seikat, joista kantajia arvostellaan, näytetty toteen vai ei, vaan sen arvioinnista, millä tavoin OLAF on suorittanut ja päättänyt tutkimuksen, jossa Franchet ja Byk mainitaan nimeltä ja jossa katsotaan heidän olevan vastuussa sääntöjenvastaisuuksista, jotka on todettu julkisesti ennen lopullisen päätöksen tekemistä, sekä sen tutkimisesta, millä tavoin komissio on menetellyt tämän tutkimuksen yhteydessä. Se, että kansalliset oikeusviranomaiset toteaisivat kantajat syyttömiksi, ei nimittäin välttämättä korvaa mahdollista vahinkoa, jonka he ovat kärsineet. Kun otetaan huomioon, että väitetty vahinko, johon vedotaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, on erillinen vahingosta, joka voidaan osoittaa sillä, että kansalliset oikeusviranomaiset toteavat kantajat syyttömiksi, korvausvaatimuksia ei voida hylätä ennenaikaisina.

Säännön, jolla annetaan yksityisille oikeuksia, riittävän ilmeinen rikkominen

Asiakysymyksen osalta edellä mainitussa asiassa *Franchet ja Byk vastaan komissio* annettussa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti ensinnäkin, että OLAFin olisi pitänyt ilmoittaa etukäteen Franchet'lle ja Bykille heitä koskevien asiakirjojen toimitamisesta Luxemburgin ja Ranskan oikeusviranomaisille ja että säännössä, jossa säädetään tuollaisesta velvoitteesta, annetaan oikeuksia yksityisille. Vaikka OLAFilla on harkintavaltaa tapauksissa, joissa tutkimukseen liittyvistä syistä on noudatettava ehdotonta salassapitovelvollisuutta, asia on toisin siltä osin kuin kyse on siitä, mitä yksityiskohtaisia sääntöjä noudatetaan tehtäessä päätös siitä, että ilmoittamista asianomaisille virkamiehille lykätään. Näin ollen tämän etukäteen ilmoittamista koskevan velvollisuuden noudattamatta jättäminen merkitsee riittävän ilmeistä rikkomista.

Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 1073/1999 vastaisesti OLAFin valvontakomiteaa ei ollut kuultu ennen kuin kantajia koskevat tiedot oli toimitettu kansallisille viranomaisille. Koska tämän komitean tehtävänä on suojata OLAFin tutkimusten kohteena olevien henkilöiden oikeuksia ja koska sen kuuleminen on ehdoton velvollisuus, OLAF oli näin ollen syyllistynyt oikeussäännön, jolla annetaan yksityisille oikeuksia, riittävän ilmeiseen rikkomiseen.

Kolmanneksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että se seikka, että OLAF on todennut julkisesti kantajien syyllistyneen rikoksiin – myös antamalla levittää tietoja lehdistölle – merkitsee syyttömyysolettaman, tutkimusten luottamuksellisuuden ja hyvän hallinnon periaatteiden loukkaamista. Vuotojen osalta se katsoi, että koska komissio ei ollut esittänyt mitään todisteita, joilla pyrittäisiin osoittamaan, että ne voivat olla peräisin muusta lähteestä, OLAFin on katsottava olevan vastuussa. Edellä mainituilla periaatteilla annetaan oikeuksia yksityisille, ja OLAF on riittävän ilmeisesti loukannut niitä, kun otetaan huomioon, että sen tehtävänä on valvoa, että tällaisia vuotoja ei tapahdu ja että sillä ei ole tämän velvollisuuden noudattamisessa minkäänlaista harkintavaltaa.

Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli sitä, onko komissio menetellyt lainvastaisesti, kun se on paljastanut eri tietoja kyseessä olevien tutkimusten yhteydessä, erityisesti lehdistötiedotteessa, jossa yhdistetään selvästi kantajien nimet asiaa Eurostat koskeviin väitteisiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti, että toimielimiä ei voida estää tiedottamasta yleisölle meneillään olevista tutkimuksista, ja katsoi, että käsiteltävänä olevassa asiassa ei kuitenkaan voida katsoa, että komissio on suorittanut tämän toimenpiteen noudattaen kaikkea vaadittavaa varovaisuutta ja pidättyväisyyttä ja kunnioittanut Franchet'n ja Bykin etujen ja toimielimen etujen välistä oikeaa tasapainoa. Koska komissiolla ei ole lainkaan harkintavaltaa syyttömyysolettaman periaatteen noudattamista koskevan velvollisuuden suhteen, se on syyllistynyt kyseisen periaatteen riittävän ilmeiseen loukkaamiseen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli kysymystä virkamiehen nimeltä mainitsemisesta yhteisön toimielimen tai elimen levittämissä asiakirjoissa, jotka liittyvät huonoa hallintoa koskevaan tapaukseen, myös asiassa *M vastaan oikeusasiamies* (T-412/05, ei julkaistu) 24.9.2008 antamassaan tuomiossa. Kantaja, komission virkamies, vaati korvausta vahingosta, jonka hän väitti itselleen aiheutuneen sen vuoksi, että hänet oli mainittu nimeltä oikeusasiamiehen päätöksessä, joka koski kantelua, jossa väitettiin sen komission yksikön, jonka palveluksessa kantaja oli, syyllistyneen huonoon hallintoon, ja joka koski erityisesti puhdistamon rakentamista, jolla oli kielteisiä ympäristövaikutuksia.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että ainoastaan yhteisön toimielimet ja elimet voivat olla oikeusasiamiehen tutkimuksen kohteena, eivät yksityiset. Soveltaessaan analogisesti asiassa *Ismeri Europa vastaan tilintarkastustuomioistuin*³³ 15.6.1999 annettuun tuomioon perustuvaa oikeuskäytäntöä se korosti kuitenkin, että tehtävänsä tehokkaan toteuttamisen vuoksi oikeusasiamies voi poikkeuksellisesti joutua tuomaan julki kaikki todetut seikat ja siis mainitsemaan nimeltä mukana olleet henkilöt. Oikeusasiamies nimittäin voi erityisissä olosuhteissa, jotka saattavat liittyä tosiseikkojen vakavuuteen tai ulkopuolisten etuja vahingoittavaan ristiriitaan, mainita päätöksissään nimeltä henkilöitä, jotka eivät lähtökohtaisesti kuulu sen valvontavaltaan, edellyttäen, että näiden henkilöiden osalta noudatetaan kontradiktorista periaatetta. Esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi yhtäältä, että kantajan mainitseminen ei ollut välttämättömyyden tavoitteen saavuttamiseksi, johon huonon hallinnon paljastamisella pyritään, eikä tarpeen, jotta vältettäisiin sekaannusvaara tiettyihin toisiin virkamiehiin, jotka olivat

³³ Asia T-277/97 (Kok., s. II-1825). Tuomio, jonka yhteisöjen tuomioistuin vahvisti valitusasiassa C-315/99 P, *Ismeri Europa v. tilintarkastustuomioistuin*, 10.7.2001 antamallaan tuomiolla (Kok., s. I-5281).

vapaita kaikesta vastuusta kyseisessä tilanteessa, ja toisaalta, että oikeusasiamies ei ollut kuullut kantajaa ennen päätöksensä tekemistä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että rikkominen, johon oikeusasiamies oli syyllistynyt, on riittävän ilmeinen aiheuttaakseen yhteisölle sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun, koska vaikka tällä elimellä on laaja harkintavalta sen suhteen, ovatko kantelut perusteltuja tai mihin toimiin ne johtavat, näin ei ole asianlaita sen seikan arvioinnin osalta, onko syytä luopua konkreettisessa tapauksessa luottamuksellisuutta koskevasta säännöstä.

Toinen erittäin tärkeä kysymys, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tänä vuonna tarkastellut tällä alalla, on mahdollisuus yhteisön vastuun syntymiseen sellaisten virheiden vuoksi, jotka komissio on tehnyt todetessaan sille ilmoitetun yrityskeskittymän yhteismarkkinoille soveltumattomaksi. Asia *MyTravel vastaan komissio* (T-212/03, tuomio 9.9.2008, ei vielä julkaistu) sai alkunsa brittiläisen matkanjärjestäjän MyTravelin, joka aikaisemmin tunnettiin nimellä Airtours, nostamasta kanteesta, ja jonka mahdollisuuden hankkia erään kilpailijansa koko osakepääoma Yhdistyneessä kuningaskunnassa komissio torjui. Airtours oli kiistänyt komission analyysin ja nostanut kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja tämä oli edellä mainitussa asiassa *Airtours vastaan komissio* antamassaan tuomiossa kumonnut riidanalaisen päätöksen sillä perusteella, että komissio ei ollut riittävässä määrin osoittanut yrityskeskittymän kielteisiä vaikutuksia.

Tämän tuomion johdosta MyTravel nosti vahingonkorvauskanteen, joka koski korvausta vahingosta, jonka se väitti itselleen aiheutuneen komission suorittamaan valvontamenetelyyn liittyvien lainvastaisuuksien vuoksi.

Omaksuen samankaltaisen lähestymistavan kuin asiassa *Schneider Electric vastaan komissio*³⁴ 11.7.2007 annetussa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, ettei voida lähtökohtaisesti sulkea pois sitä, että päätöksen, jolla yrityskeskittymä todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, taustalla olevaan komission taloudelliseen analyysiin vaikuttavat selvät ja vakavat virheet voivat merkitä yhteisön oikeuden riittävän ilmeistä rikkomista, jolloin sopimussuhteen ulkopuolinen yhteisön vastuu voi syntyä. Se täsmensi kuitenkin, että vahingonkorvausasiassa tekemässään analyysissä sen on välttämättä otettava huomioon epävarmuustekijät ja vaikeudet, jotka liittyvät yleensä yrityskeskittymien valvontaan ja erityisesti monitahoisiin oligopolistisiin rakenteisiin. Tämä arviointi on sinänsä vaativampaa kuin kumoamiskanteen tutkinnan yhteydessä, jolloin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutkii kantajan esittämien kanneperusteiden asettamissa rajoissa ainoastaan riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden varmistuakseen siitä, että komissio on arvioinut asianmukaisesti eri seikkoja, joiden perusteella se on voinut todeta ilmoitetun yrityskeskittymän yhteismarkkinoille soveltumattomaksi. Edellä mainitussa asiassa *Airtours vastaan komissio* annetun tuomion yhteydessä todetut pelkät arviointivirheet ja merkityksellisten todisteiden mainitsematta jättäminen eivät siten sellaisenaan ole riittävä peruste todeta, että komissio olisi ylittänyt ilmeisellä ja vakavalla tavalla sen harkintavallalle asetetut rajat valvoessaan yrityskeskittymiä monitahoisessa oligopolistisessa tilanteessa. Virheistään huolimatta komissiolla nimittäin oli esillä olevassa asiassa hallinnollisen

³⁴ Asia T-351/03 (Kok., s. II-2237, muutoksenhaku vireillä).

menettelyn asiakirjoissa todisteita, jotka voivat kohtuudella tukea sen toteamuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa *Airtours vastaan komissio* annetussa tuomiossa toteamat lainvastaisuudet eivät merkitse sitä, että komissio olisi ylittänyt ilmeisellä ja vakavalla tavalla sille yrityskeskittymien valvonnassa asetetun harkintavallan rajat, siitä lukien, kun se voi esillä olevan tapauksen tavoin selittää syyt, joiden vuoksi se saattoi kohtuudella pitää arviointiaan perusteltuna. Sitä paitsi, vaikka komission esittämät markkinoiden avoimuutta koskevat perustelut eivät ole vakuuttaneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta, koska näiden perustelujen tueksi ei ole esitetty riittävästi todisteita tai ne on huonosti selitetty, komissio on kuitenkin ottanut asiaan kantaa tutkittuaan huolella hallinnollisessa menettelyssä esitettyjä tietoja.

Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komissio on kyllä tutkinut *Airtoursin* esittämät sitoumukset niiden komission yksilöimien ongelmien korjaamiseksi, jotka liittyvät yrityskeskittymän mahdollisiin kielteisiin kilpailuvaikutuksiin, mutta niillä ei voitu vastata selvästi sen väitteisiin.

Näiden seikkojen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, ettei komissio ollut rikkonut riittävän ilmeisellä tavalla oikeussääntöä, jolla annetaan oikeuksia yksityisille.

III. Valitukset

Vuoden 2008 aikana ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu 37 valitusta, jotka kohdistuvat virkamiestuomioistuimen päätöksiin. Valituksia käsittelevä jaosto, jonka muodostavat viisi tuomaria eli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti ja neljä jaoston puheenjohtajaa vuorojärjestyksen mukaisesti, ratkaisi yhteensä 21 näistä asioista. Kuudessa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi osittain valituksenalaiset päätökset ja kolme näistä asioista palautettiin virkamiestuomioistuimeen.³⁵

Yhden vuonna 2008 tehdyn päätöksen osalta (T-414/06 P, *Combescot vastaan komissio*, tuomio 5.3.2008, ei vielä julkaistu) yhteisöjen tuomioistuimen ensimmäinen oikeusasiamies teki uudelleenkäsitelyä koskevan ehdotuksen EY 225 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 62 artiklan perusteella. Tätä ehdotusta ei kuitenkaan noudatettu.³⁶

Organisaation osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti, että 1.10.2008 ja 30.9.2009 välisenä aikana vireille pantujen asioiden osalta valituksia käsittelevän jaoston muodostavat ainoastaan kolme tuomaria eli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti ja vuorojärjestyksen mukaisesti kaksi jaoston puheenjohtajaa kuitenkin siten,

³⁵ Asia T-262/06 P, komissio v. D, tuomio 1.7.2008, ei vielä julkaistu; asia T-253/06 P, Chassagne v. komissio, tuomio 19.9.2008, ei vielä julkaistu, ja asia T-43/07 P, Neophytou v. komissio, tuomio 13.10.2008, ei vielä julkaistu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sitä vastoin ratkaissut lopullisesti asian T-250/06 P, Ott ym. v. komissio, tuomio 22.5.2008; asian T-56/07 P, komissio v. Economidis, tuomio 8.7.2008 sekä yhdistetyt asiat T-90/07 P ja T-99/07 P, Belgia ja komissio v. Genette, tuomio 18.12.2008, ei vielä julkaistu.

³⁶ Yhteisöjen tuomioistuimen päätös C-216/08 RX, 16.4.2008, ei julkaistu.

että asia on mahdollista siirtää laajennetun viiden tuomarin ratkaisukokoonpanon käsiteltäväksi (8.7.2008 tehty päätös, EYVL C 197, s. 17).

IV. Välitoimihakemukset

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin tänä vuonna 58 välitoimihakemusta, mikä merkitsee huomattavaa kasvua verrattuna vuonna 2007 tehtyihin hakemuksiin (34), joiden määrä ylitti jo selvästi edellisen vuoden määrän. Vuonna 2008 välitoimista päättävä tuomioistuin ratkaisi 57 välitoimihakemusta, kun vastaava luku vuonna 2007 oli 41. Se hyväksyi ainoastaan yhden täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan hakemuksen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin asiassa *Ranska vastaan komissio* (T-257/07 RII, ei julkaistu) 30.10.2008 antamalla määräyksellä.

Asiassa *Ranska vastaan komissio* annetun määräyksen osalta on muistutettava, että välitoimista päättävä tuomioistuin oli jo 28.9.2007 asiassa *Ranska vastaan komissio* (T-257/07 R, Kok., s. II-4153) antamassaan määräyksessä ottanut huomioon ennalta varautumisen periaatteen loukkaamista koskevan väitteen vakavuuden ja lykännyt niiden säännösten soveltamista, joilla lievennettiin tarttuviin spongiformisiin enkefalopatioihin sovellettavia eläinten terveyttä koskevia toimenpiteitä ja jotka komissio oli antanut vuonna 2007 nojautuen tieteellisen tietämyksen kehittymiseen. Kyseisestä 28.9.2007 annetusta määräyksestä ei ole valitettu yhteisöjen tuomioistuimen presidentille. Sen sijaan komissio kumosi kyseisen lieventämistä koskevan säännösten ja antoi uuden säännösten, jonka säännökset olivat lähes samanlaisia kuin kumotut säännökset. Ainoastaan uusien säännösten perustelut olivat erilaiset siltä osin kuin niissä annettiin tieteellisiä ja teknisiä selvityksiä, joiden tarkoituksena oli täydentää aikaisemman säännösten perusteluja. Näissä olosuhteissa Ranskan tasavalta teki uuden hakemuksen, joka koski uuden säännösten täytäntöönpanon lykkäämistä.³⁷

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti katsoi, että kun otetaan huomioon, että uudet säännökset ovat lähes identtisiä aikaisempien säännösten kanssa, se voiumus boni jurista koskevan edellytyksen tarkastelun osalta rajoittua tutkimaan, sisälsikö uusi perustelu seikkoja, joilla voidaan perustella muunlainen arviointi kuin se joka otettiin huomioon kyseisessä 28.9.2007 annetussa määräyksessä aikaisemman säännösten osalta. Tämän valikoivan tarkastelun perusteella presidentti päätyi siihen, ettei tällaisia seikkoja riskin arvioinnin ja hallinnan osalta ole, sellaisina kuin ne oli toteutettu uuden perustelun nojalla. Presidentti totesi näin ollen, että Ranskan tasavallan väitteet, joiden mukaan uusi säännöstö oli omiaan loukkaamaan ennalta varautumisen periaatetta, eivät vaikuta ensi arviolta merkitykseltömiltä, ja että pääasiaa käsittelevän tuomioistuimen on tutkittava ne perusteellisesti. Kiireellisyttä koskevan edellytyksen osalta presidentti totesi, että ihmisten terveydelle aiheutuvan vakavan ja korjaamattoman vahingon vaara on olemassa, jos pyydettyä täytäntöönpanon lykkäystä ei myönnettäisi. Kyseessä olevien intressien punninnan osalta se korosti, että esillä olevassa asiassa kansanterveyden suojeluun liittyvät vaatimukset oli kiistattomasti asetettava ensisijaiseen asemaan niihin seikkoihin nähden,

³⁷ Pääasiassa (T-257/07) Ranskan tasavallalle on annettu lupa ulottaa vaatimuksensa ja kanneperusteensa koskemaan uutta säännöstöä.

jotka esitettiin asiassa sovellettavien eläinten terveyttä koskevien toimenpiteiden lieventämiseksi.

Kaikki muut välitoimihakemukset on hylätty, suurin osa kiireellisyyden puuttumisen vuoksi, koska hakijat eivät onnistuneet osoittamaan vakavan ja korjaamattoman vahingon uhkaa. Huomio on kiinnitettävä erityisesti kolmeen pääasialliseen asiaryhmään.³⁸

Ensimmäiseen ryhmään kuuluu kahdeksan Kyproksen tasavallan tekemää välitoimihakemusta, joilla pyritään saamaan lykkäys komission julkaisemien sellaisia tarjouspyyntöjä koskevien ilmoitusten täytäntöönpanoon, joilla pyritään edistämään taloudellista kehitystä Kyproksen saaren pohjoisosassa. Kyproksen tasavalta väitti, että kyseisissä ilmoituksissa komissio käsitteli Kyproksen turkkilaista yhteisöä niin kuin se olisi itsenäinen valtiollinen yksikkö ja niin kuin "Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan" olemassaolo olisi tunnustettu. Se katsoi, että nämä ilmoitukset muodostivat vakavan vaaran sen suvereniteetille, itsenäisyydelle, alueelliselle koskemattomuudelle ja yhtenäisyydelle.

Asiassa *Kypros vastaan komissio*³⁹ antamassaan kolmessa määräyksessä ensimmäisen oikeusasteen presidentti muistutti, että Kyproksen tasavalta on ainoa kansainvälisesti tunnustettu saaren valtiollinen yksikkö ja että saaren pohjoisosa kuuluu sen alueeseen ja ainoastaan sen suvereniteettiin, ja myönsi, että Kyproksen tasavallan argumentit voivat vaikuttaa riittävän merkityksellisiltä *fumus boni juris*in osalta. Presidentti totesi kuitenkin, ettei kansainvälistä oikeutta ja yhteisön oikeutta ole rikottu ilmeisellä ja vakavalla tavalla, joten väitettyä vahinkoa ei voida luonnehtia vakavaksi. Kyseessä olevilla ilmoituksilla ei nimittäin ole todellista poliittista tarkoitusta eikä niiden tehtävänä nimenomaisesti ole käsitellä Kyproksen saaren mahdollista yhdistymistä koskevaa problematiikkaa. Kysymys on luonteeltaan teknisistä teksteistä, joiden tarkoituksena on antaa tarjouksentekijöille hyödyllisiä tietoja, joiden avulla ne voivat päättää osallistumisestaan tarjouspyyntömenettelyyn ja valmistella tarjousasiakirjansa. Presidentin mukaan väitetty, luonteeltaan yksinomaan aineeton vahinko ei myöskään vaikuttanut korjaamattomalta, kun otetaan huomioon, että riidanalaisten ilmoitusten mahdollinen kumoaminen pääasian oikeudenkäyntien päätteeksi olisi siitä riittävä korvaus.

Toiseen asiaryhmään kuuluvat varojen jäädyttämistä koskevat toimenpiteet, jotka neuvosto on toteuttanut iranilaista pankkia Bank Melli Irania (jäljempänä BMI) ja sen lontoolaista tytäryhtiötä Melli Bankiä vastaan seuraamusjärjestelmän yhteydessä, joka on perus-

³⁸ Neljänteen ryhmään kuuluu Venetsian alueelle sijoittautuneiden italialaisten yritysten, jotka ovat saaneet yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea, tekemät 19 välitoimihakemusta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin asiassa *Fondazione Opera S. Maria della Carità* ym. v. komissio (T-234/00 R, T-235/00 R ja T-283/00 R, ei julkaistu) 8.7.2008 antamassa määräyksessä kolme näistä hakemuksista on jätetty tutkimatta, koska kantajat rajoittuivat vetoamaan pääasiassa nostamiinsa kanteisiin ja Italian lainsäädännön muuttamiseen välitoimiasiassa esittämättä kuitenkaan tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joiden avulla välitoimista päättävä tuomari voi tutkia *fumus boni juris*in ja kiireellisyyttä koskevat edellytykset. Muut 16 hakemusta on peruutettu.

³⁹ Yhdistetyt asiat T-54/08 R, T-87/08 R, T-88/08 R ja T-91/08 R–T-93/08 R, *Kypros v. komissio*, määräys 8.4.2008; asia T-119/08 R, *Kypros v. komissio*, määräys 11.4.2008 ja asia T-122/08 R, *Kypros v. komissio*, määräys 11.4.2008, ei julkaistu. Kahdeksan välitoimihakemuksen hylkäämisen jälkeen Kyproksen tasavalta peruutti kaikki kanteensa pääasioissa.

tettu Iranin islamilaisen tasavallan painostamiseksi, jotta tämä lopettaisi ydinohjelmansa tietyiltä osin.

Kyseinen hakemus hylättiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin asiassa *Melli Bank vastaan neuvosto* (T-246/08 R, ei julkaistu) 27.8.2008 antamalla määräyksellä. Väitetyn taloudellisen vahingon osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti totesi, että koska välitoimihakemuksesta puuttuivat konkreettiset tiedot BMI:n, jolla oli täysi määräysvalta kantajaan, taloudellisesta tilanteesta, sen oli mahdotonta tutkia, aiheuttaisiko kantajan kyvyttömyys harjoittaa pankkitoimintaa, mikä johtui sen kuulumisesta BMI-konserniin, sille kyseisen konsernin kokonaisliikervaihto huomioon ottaen tappion, jota voidaan luonnehtia vakavaksi taloudelliseksi vahingoksi. Se lisäsi, että vaikutti pikemminkin realistiselta odottaa, että kantajalla on tarvittavat vähimmäisvarat varmistukseen selviytymisensä pääasiassa annettavan tuomion julistamiseen saakka ja että BMI-konserni voi tämän saman ajan kuluessa kestää sen Lontoolaiselle tytäryhtiölle aiheutuvan taloudellisen vahingon. Mitä tulee kantajan maineelle aiheutuneeseen väitettyyn vahinkoon, presidentti katsoi, että vaikka oletettaisiin, että vahinko voidaan näyttää toteen, sen olisi aiheuttanut jo riidanalainen päätös. Presidentin mukaan välitoimimenettelyn tarkoituksena ei ole vahvistaa korvausta jo aiheutuneesta vahingosta vaan taata pääasiassa annettavan tuomion täysi tehokkuus. Joka tapauksessa riidanalaisen päätöksen kumoaminen pääasian oikeudenkäynnin päätteeksi olisi riittävä korvaus väitetystä aineetomasta vahingosta.

Melli Bank nosti 17.9.2008 toisen kumoamiskanteen samasta päätöksestä.⁴⁰ Välitoimihakemus, johon toinen kanne liittyi, hylättiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin asiassa *Melli Bank vastaan neuvosto* (T-332/08 R, ei julkaistu) 17.9.2008 antamalla määräyksellä samoilla perusteilla, joilla oli perusteltu ensimmäisen hakemuksen hylkäämistä. Lopuksi asiassa *Bank Melli Iran vastaan neuvosto* (T-390/08 R, ei julkaistu) 15.10.2008 annetulla määräyksellä hylättiin samoilla perusteilla kantajan emoyhtiön BMI:n nostamaan kanteeseen, jolla pyrittiin saman päätöksen kumoamiseen, liittyvä välitoimihakemus.

Kolmas asiaryhmä liittyy päätökseen, jolla komissio sakkoja asettamatta määräsi 24 tekijänoikeusjärjestöä, jotka ovat sijoittautuneet Euroopan talousalueelle (ETA) ja jotka ovat International Confederation of Societies of Authors and Composersin (CISAC) jäseniä muun muassa tarkastamaan vastavuoroista edustamista koskevat sopimukset, joita ne kaikki olivat tehneet kahdenvälisesti tekijöillä (säveltäjät ja sanoittajat) musiikkiteoksiinsa olevien julkista esittämistä koskevien oikeuksien hallinnointia varten.⁴¹ Komission mukaan tämä kahdenvälisen sopimusten verkosto perustui yhdenmukaistettuun menettelytapaan, joka kielletään EY 81 artiklassa ja ETA-sopimuksen 53 artiklassa. CISAC ja 20 tekijänoikeusjärjestöä nostivat tästä päätöksestä kumoamiskanteen. Yhdeksän tekijänoikeusjärjestöä – eli saksalainen, italialainen, ranskalainen, puolalainen, suomalainen, unkarilainen, tanskalainen, kreikkalainen ja norjalainen järjestö – liittivät kanteisiinsa riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevat hakemukset.

⁴⁰ Näiden kahden kanteen osalta vireilläolon edellytykset eivät täyttyneet, koska toinen oli nostettu EY 230 artiklan viidennessä kohdassa asetetussa määräajassa ja perustui itsenäisiin kanneperusteisiin verrattuna ensimmäisen kanteen yhteydessä esitettyihin perusteisiin.

⁴¹ EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 16.7.2008 tehty komission päätös C (2008) 3435 lopullinen (asia COMP/C2/38.698 – CISAC).

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti asioissa *Stowarzyszenie Autorów, ZaiKS vastaan komissio* (T-398/08 R, ei julkaistu), *Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto vastaan komissio* (T-401/08 R, ei julkaistu), *GEMA vastaan komissio* (T-410/08 R, ei julkaistu), *Artisjus vastaan komissio* (T-411/08 R, ei julkaistu), *Sacem vastaan komissio* (T-422/08 R, ei julkaistu) 14.11.2008 antamallaan määräyksillä, asiassa *SIAE vastaan komissio* (T-433/08 R, ei julkaistu) 20.11.2008 antamallaan määräyksellä ja asiassa *KODA vastaan komissio* (T-425/08 R, ei julkaistu) 5.12.2008 antamallaan määräyksellä sekä välitoimista päättävä tuomari (S. Papasavvas) asiassa *AEPI vastaan komissio* (T-392/08 R, ei julkaistu) 19.11.2008 antamallaan määräyksellä hylkäsivät kahdeksan näistä välitoimihakemuksista kiireellisyyden puuttumisen vuoksi, koska kantajat eivät näyttäneet toteen vakavan ja korjaamattoman vahingon uhkaa siinä tapauksessa, että riidanalainen päätös pannaan heti täytäntöön. Näissä määräyksissä todetaan erityisesti, että riidanalainen päätös, joka ei suinkaan koske kantajien niin sanottua "off-line" -toiminta-alaa (konsertit, radio, diskoteekit, baarit jne.), koskee ainoastaan tekijänoikeuksien niin sanottua "on-line" -käyttöä (Internetin, satelliitin ja kaapelilähetyksen välityksellä), jonka yksikään kantajista ei ole osoittanut edustavan huomattavaa osaa tuloistaan. Lisäksi edellä mainittujen määräysten mukaan komissio ei kiellä riidanalaisessa päätöksessä vastavuoroisten edustamista koskevien sopimusten järjestelmää sinänsä eikä estä kantajia käyttämästä tiettyjä alueellisia rajoituksia, vaan rajoittuu arvostelemaan kaikkien hallinnoivien järjestöjen tässä tarkoituksessa omaksumaa koordinoitua lähestymistapaa. Lopuksi siltä osin kuin kantajat pelkäävät, että riidanalainen päätös voi tulevien vastavuoroista edustamista koskevien sopimusten pätevyyden ja sisällön suhteen aiheuttamansa oikeudellisen epävarmuuden vuoksi altistaa kantajat vaaralle, että komissio määrää niille seuraamuksia tarkastusvelvollisuuden rikkomisesta, määräyksissä katsotaan, että vaara, johon vedotaan, on pelkästään hypoteettinen ja että komission tehtävänä olisi osoittaa kantajien tulevan käyttäytymisen sääntöjenvastaisuus, jos sillä joskus olisi aikomus määrätä niille seuraamuksia, koska kantajia ei ole millään tavalla estetty saattamasta asiaa yhteisöjen tuomioistuinten tutkittavaksi määrättyjen seuraamusten lainvastaisuuden toteamiseksi vetoamalla riidanalaisessa päätöksessä asetetun tarkastusvelvollisuuden epäselvyyteen.

Lopuksi on mainittava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin asiassa *Aer Lingus Group vastaan komissio* (T-411/07 R, ei vielä julkaistu) 18.3.2008 antama määräys niiden tärkeiden täsmennysten vuoksi, jotka siinä esitetään välitoimihakemusten tutkittavaksi ottamisen osalta. Siinä esitetään, että välitoimista päättävä tuomari ei voi lähtökohteisesti määrätä sellaisista välitoimista, joilla puututaan toisen toimielimen toimivallan käyttöön. Näin ollen välitoimihakemus, jolla pyritään siihen, että komissio velvoitetaan soveltamaan asetuksen (EY) N:o 139/2004⁴² 8 artiklan 4 ja 5 kohtaa tietyllä tavalla, kun se ryhtyy tiettyihin toimenpiteisiin kielletyn yrityskeskittymän toista osapuolta vastaan, on jätettävä tutkimatta. Jos esillä olevassa tapauksessa pääasiassa annettavassa tuomiossa asia näet ratkaistaan niin, että komissiolla on toimivalta määrätä asetuksen 8 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä, voisi komissio sille keskittymien valvonnan alalla myönnetyn toimivallan puitteissa niin tarpeelliseksi katsoessaan ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin täyttääkseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa sille asetetut vaatimukset siten kuin EY 233 artiklassa määrätään.

⁴² Yrityskeskittymien valvonnasta 20.1.2004 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004 (EUVL L 24, s. 1).

Lisäksi korostetaan, että EY 243 artiklan väljällä sanamuodolla on ilmeisesti tarkoitettu antaa välitoimista päättävälle tuomarille riittävästi valtaa antaa mitä tahansa määräyksiä, joita hän pitää tarpeellisina tietyn tulevaisuudessa annettavan lopullisen ratkaisun täyden tehokkuuden turvaamiseksi ja sen varmistamiseksi, että yhteisöjen tuomioistuinten tarjoamaan oikeussuojaan ei jää aukkoja. Ei ole poissuljettua, että välitoimista päättävä tuomari antaa määräyksiä suoraan kolmansille, jos se on tarpeellista, ottaen kuitenkin tarkasti huomioon yhtäältä välitoimien kohteena ja niiden vaikutuspiirissä suoraan olevien menettelylliset oikeudet, erityisesti oikeus tulla kuulluksi ja toisaalta fumus boni jurisin voimakkuus sekä vakavien ja korjaamattomien vahinkojen syntymisen uhkaavuus. Vaikka kolmannella ei ole ollut mahdollisuutta tulla kuulluksi välitoimimenettelyssä, ei välitoimien määräämistä sitä kohtaan voi sulkea pois, kun olosuhteet ovat poikkeukselliset ja kun otetaan huomioon välitoimien väliaikainen luonne, jos käy ilmi, että ilman tällaisia toimia kantaja saattaisi joutua tilanteeseen, jossa sen olemassaolo on uhattuna. Välitoimista päättävä tuomari suorittaa arvioinnin silloin, kun hän vertailee kyseessä olevia intressejä.